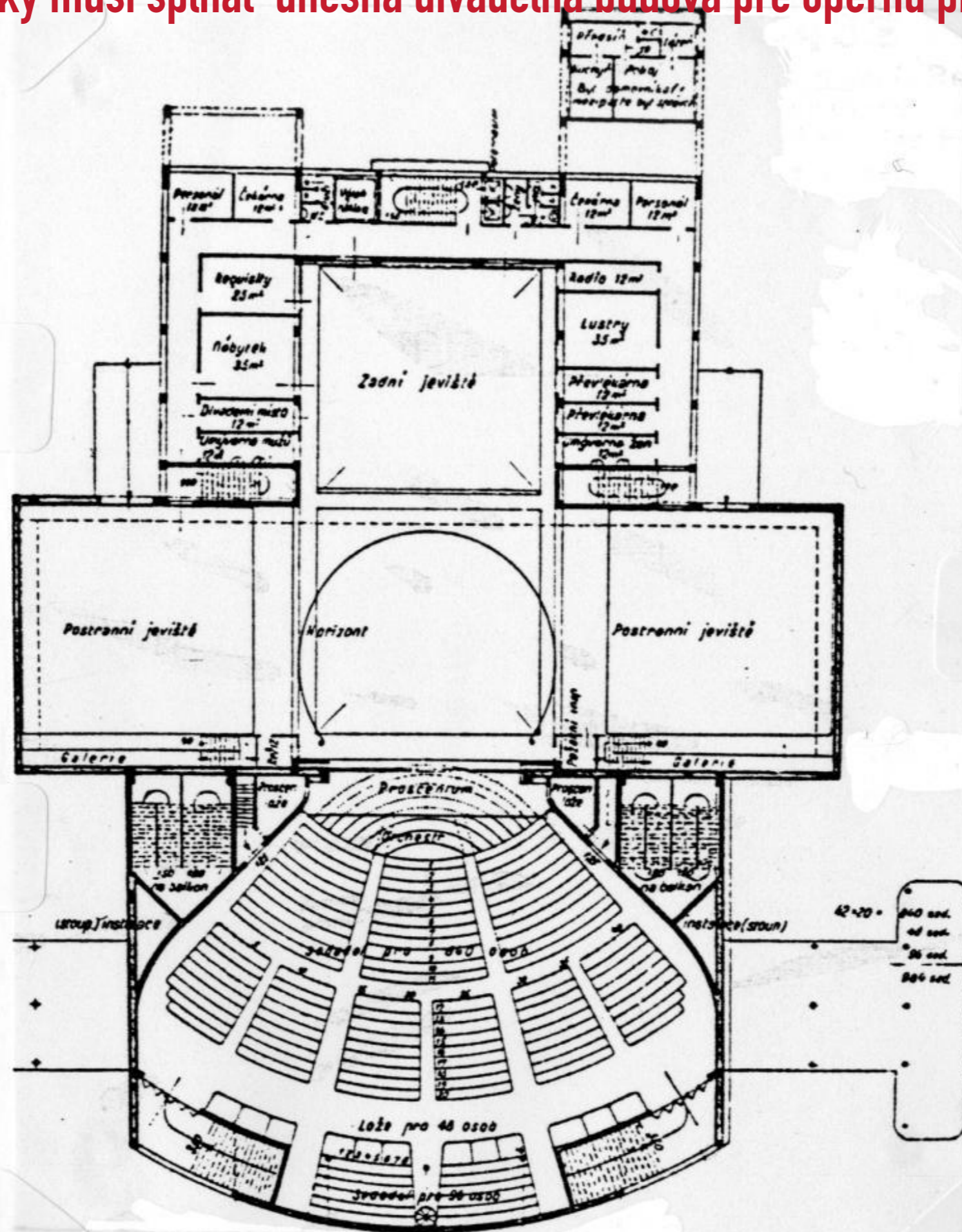

**PRIESTOR PRE OPERU
AKO TO VŠETKO ZAČALO?**

Aké nároky musí splňat' dnešná divadelná budova pre opernú produkciu?

OSNOVA DNEŠNEJ PREDNÁŠKY

“Opera” v palácoch (súkromné produkcie)

Divadlá v Benátkach a Taliansku- prvá divadelná budova pre verejnosť

Divadelná mašinéria (príklad Zámecké divadlo v ČR)

Teatro Olimpico

Teatro Farnese

MODELY + Budeme si kresliť

“OPERA” V PALÁČOCH

Ako si predstavíme priestor?

PALAZZO BARDI, FLORENCIA

5

- ▶ Camerata
- ▶ základy modernej opery

- ▶ Camerata
- ▶ základy modernej opery

PALAZZO CORSINI, FLORENCIA

7

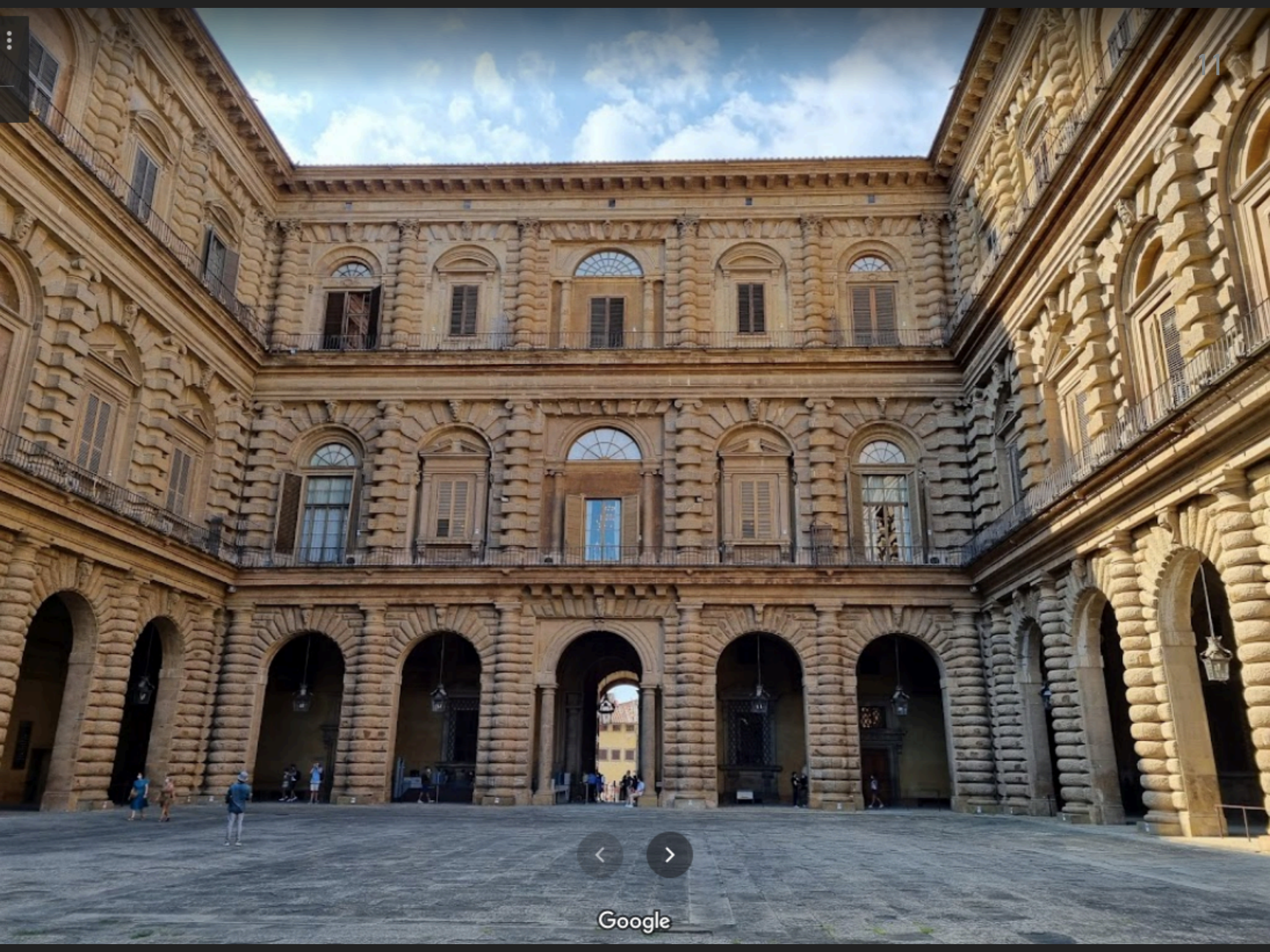

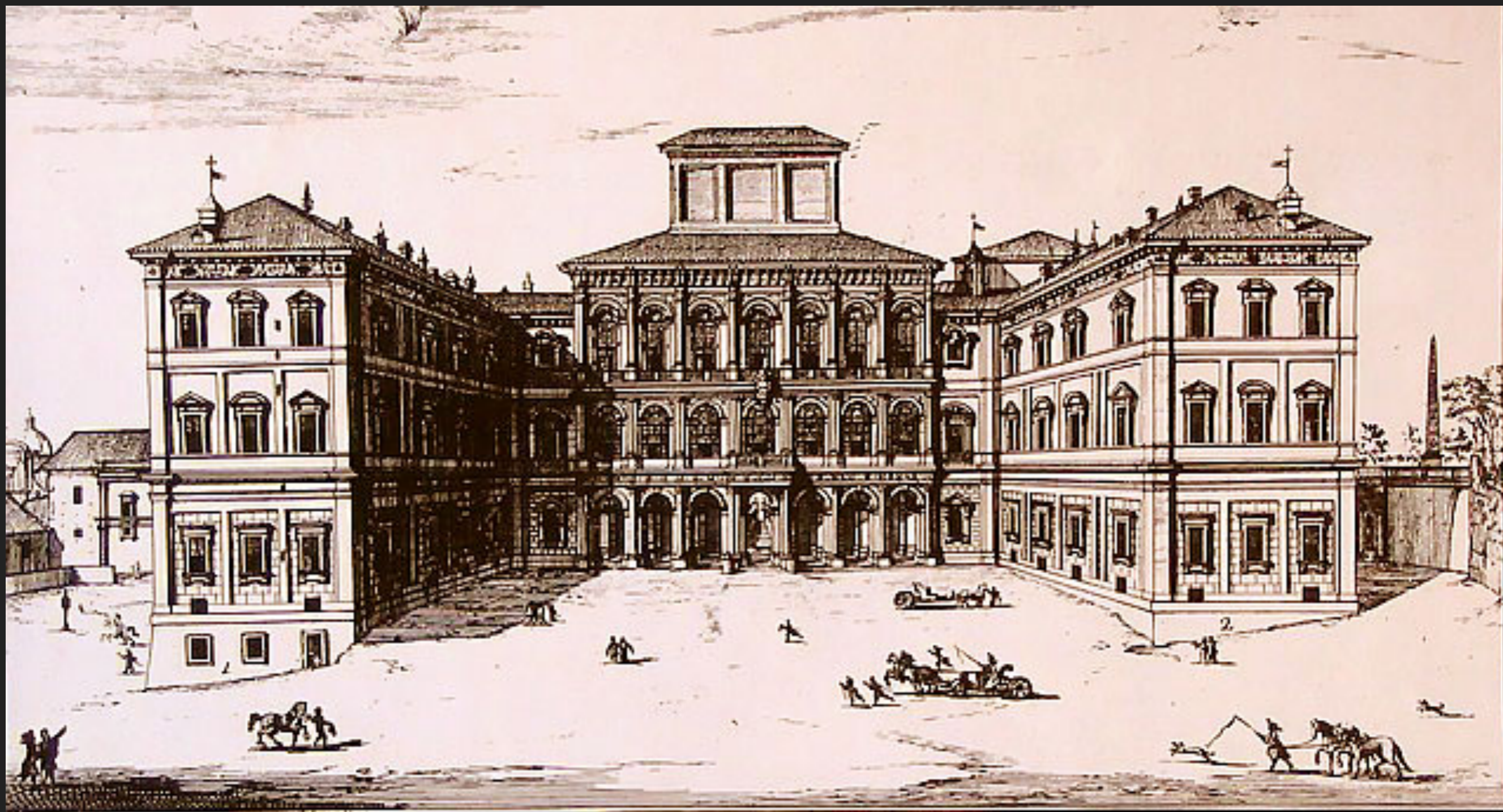
PALAZZO PITTI, FLORENCIA

PALAZZO BARBERINI, RÍM

12

FACCIATA PRINCIPALE DEL PALAZZO BARBERINO DELL'ECC.^{MO} SIG.^{NO} PRINCIPALE DI PELLESTRINA CON LI DVE FIANCHI CHE LA CONPONGANO
nel monte Quirinale. Architettura del Cavalier Bernini.

1. Fianco verso la Piazza 2. altro Fianco verso il Giardino.

Disegnato da Domenico de Rossi, della sua Stampa in Roma alla Pace, con licenza de' Sup.

17

PIETRO DA CORTONA

1633-1639

► "Kolotočársky" turnaj: masopustné oslavy, alegorický sprievod/vozy - na podporu slávy a moci rodiny Barberini

GIACOMO TORELLI - SCÉNICKÉ NÁVRHY (PRE BENÁTSKE DIVADLA)

SCÉNICKÁ MAŠINÉRIA

- ▶ Sebastiano Serlio (1475 - 1554)
- ▶ Nicola Sabbatini (1574 - 1654)

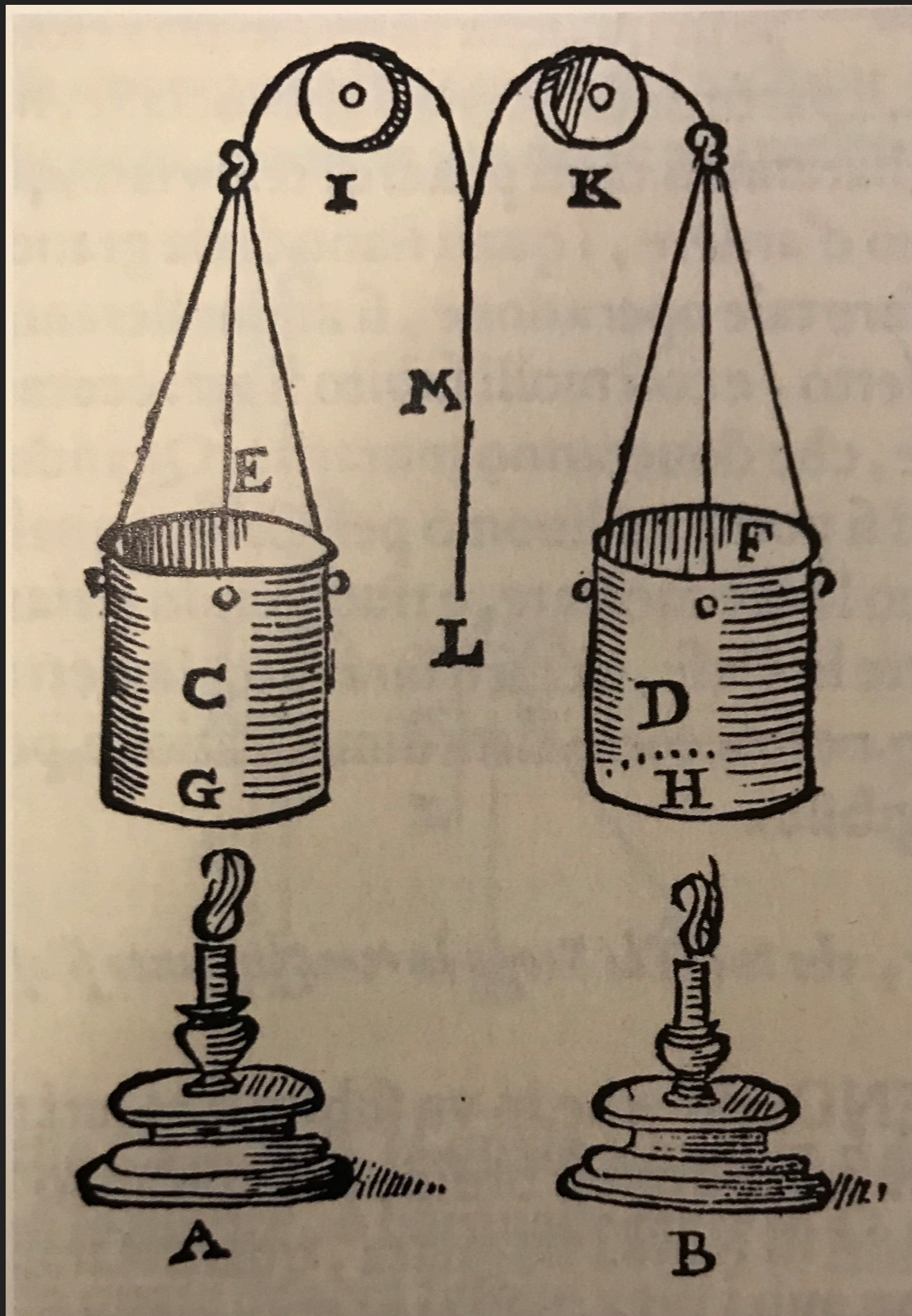
TEX

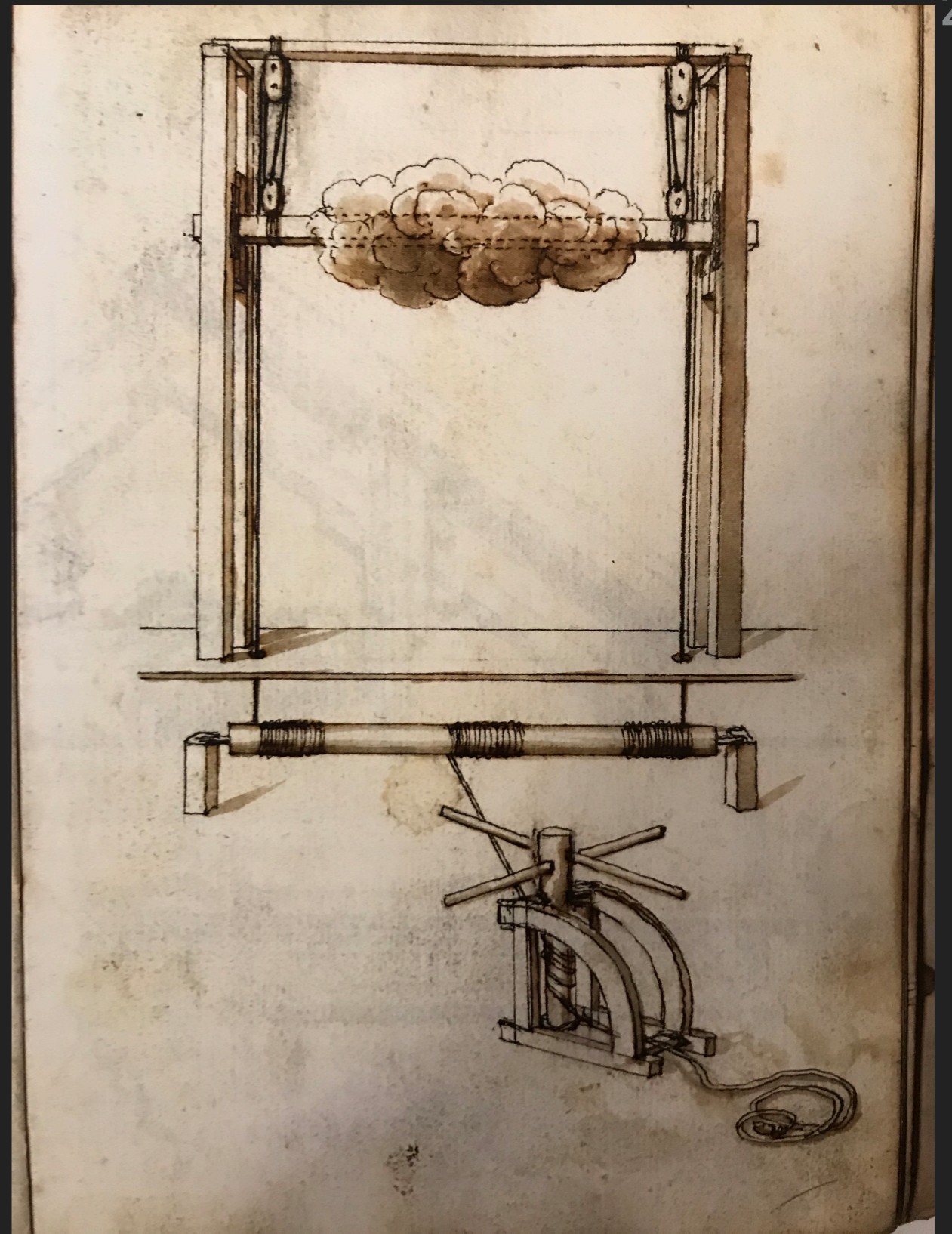
SERLIO, SCÉNA TRAGICKÁ

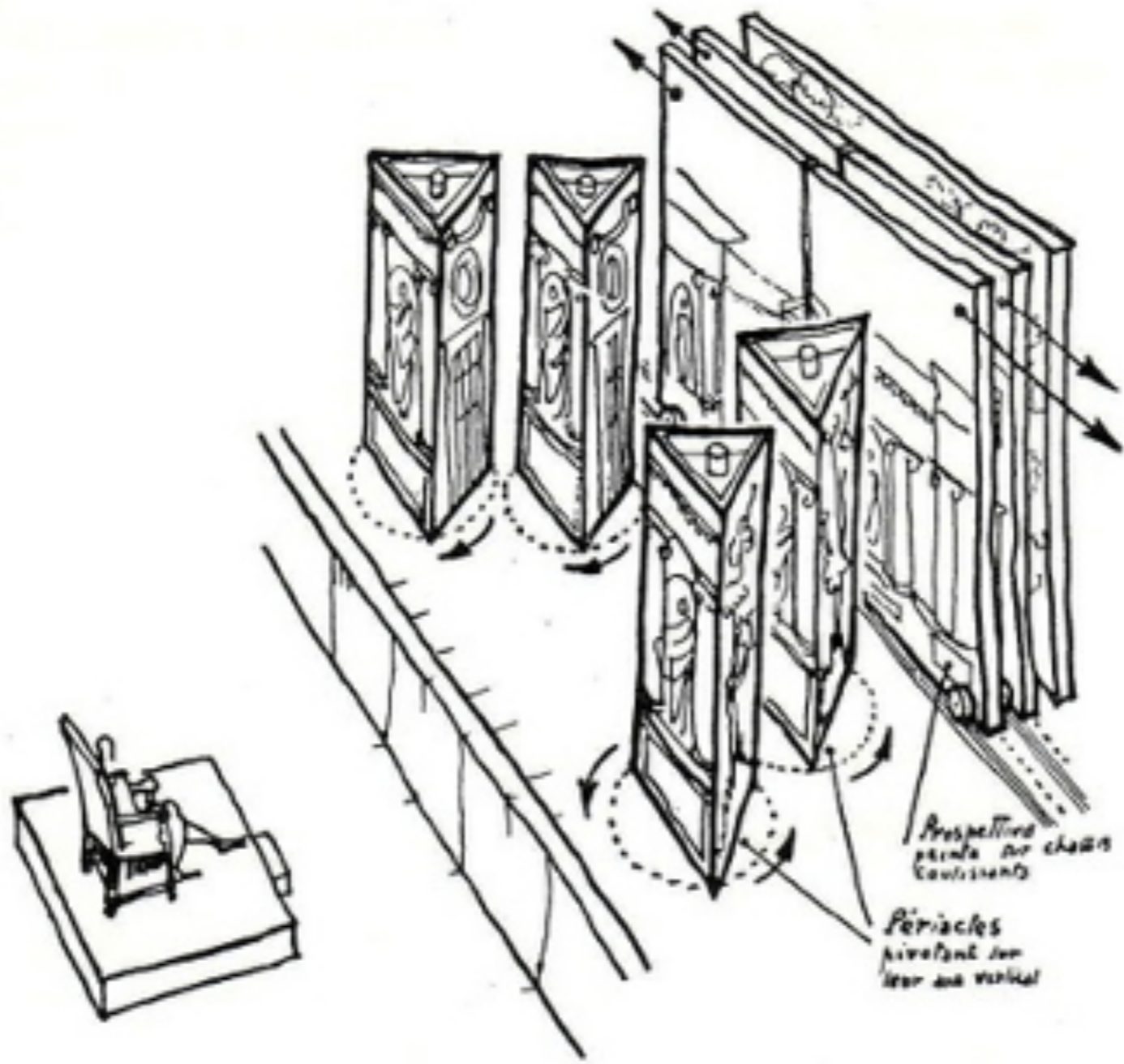
TEATRO V SABBIONETE, ARCH: VINCENZO SCAMOZZI

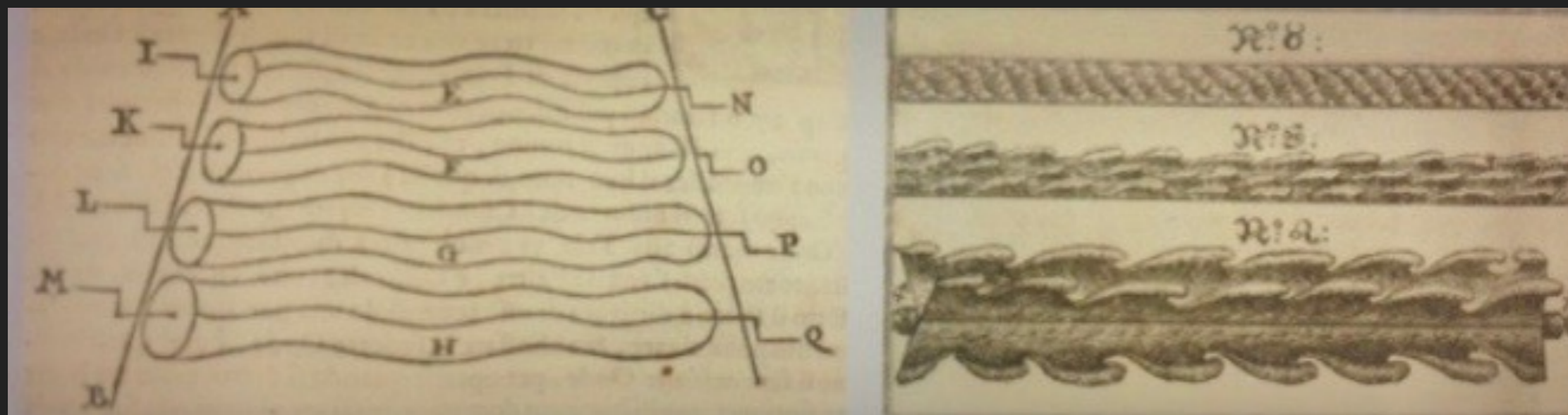
SABBATINI "LIGHT DIMMER"

"RAISING AND LOWERING CLOUDS"

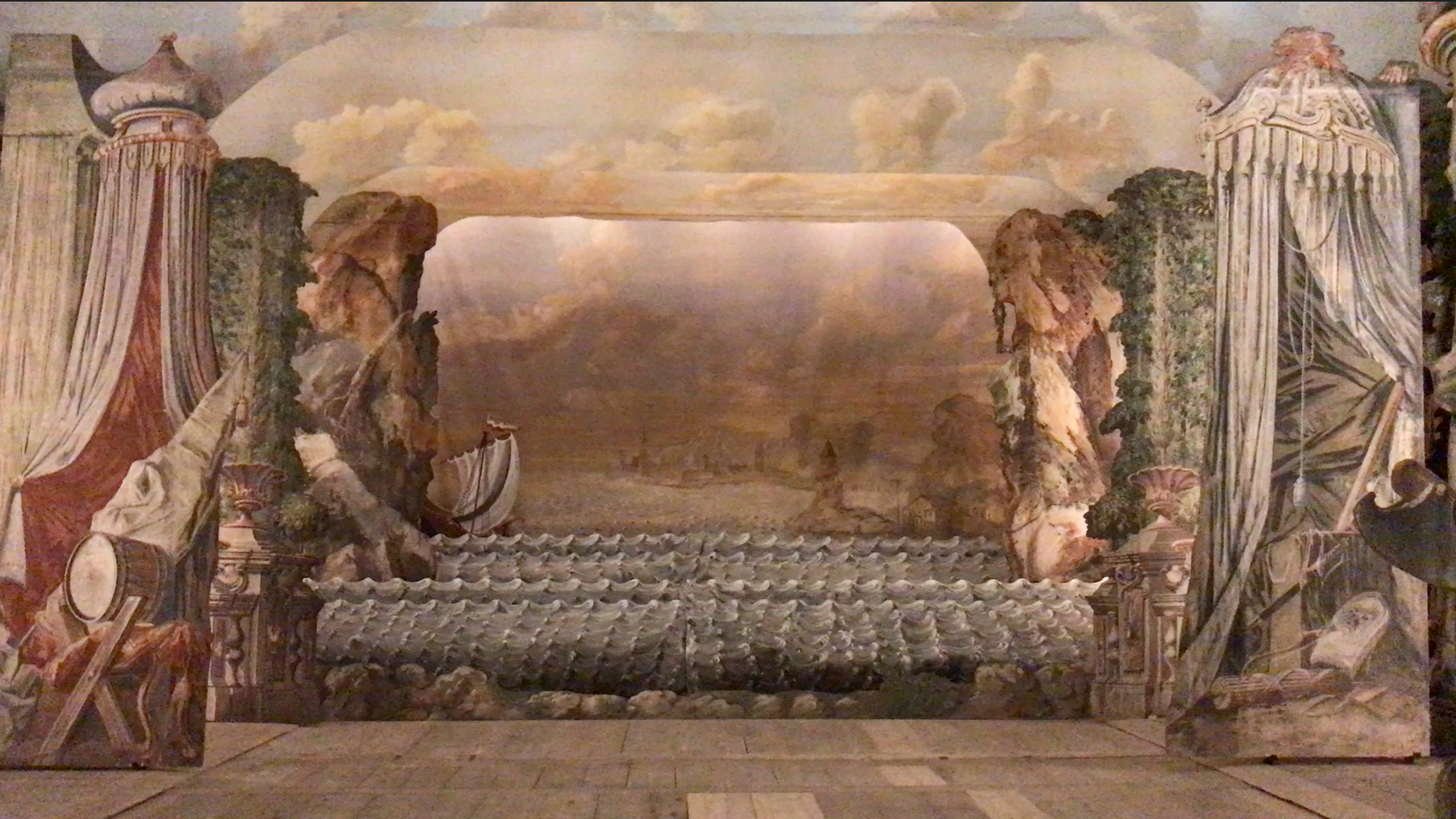

PERIAKTY

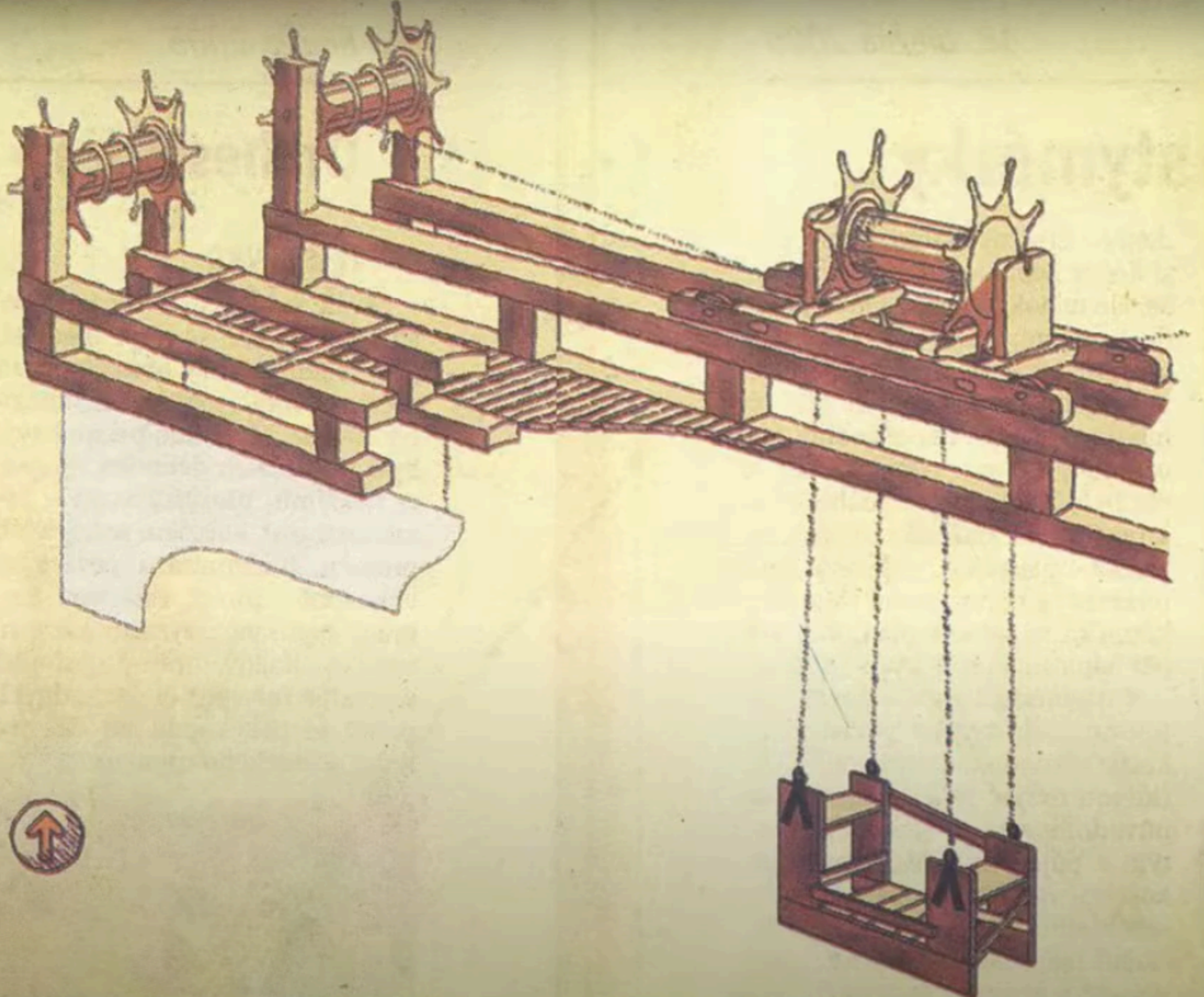
MECHANIZMUS NA VÝROBU VÍLN

REKVIZITY A KULISY V ČESKOM KRUMLOVE

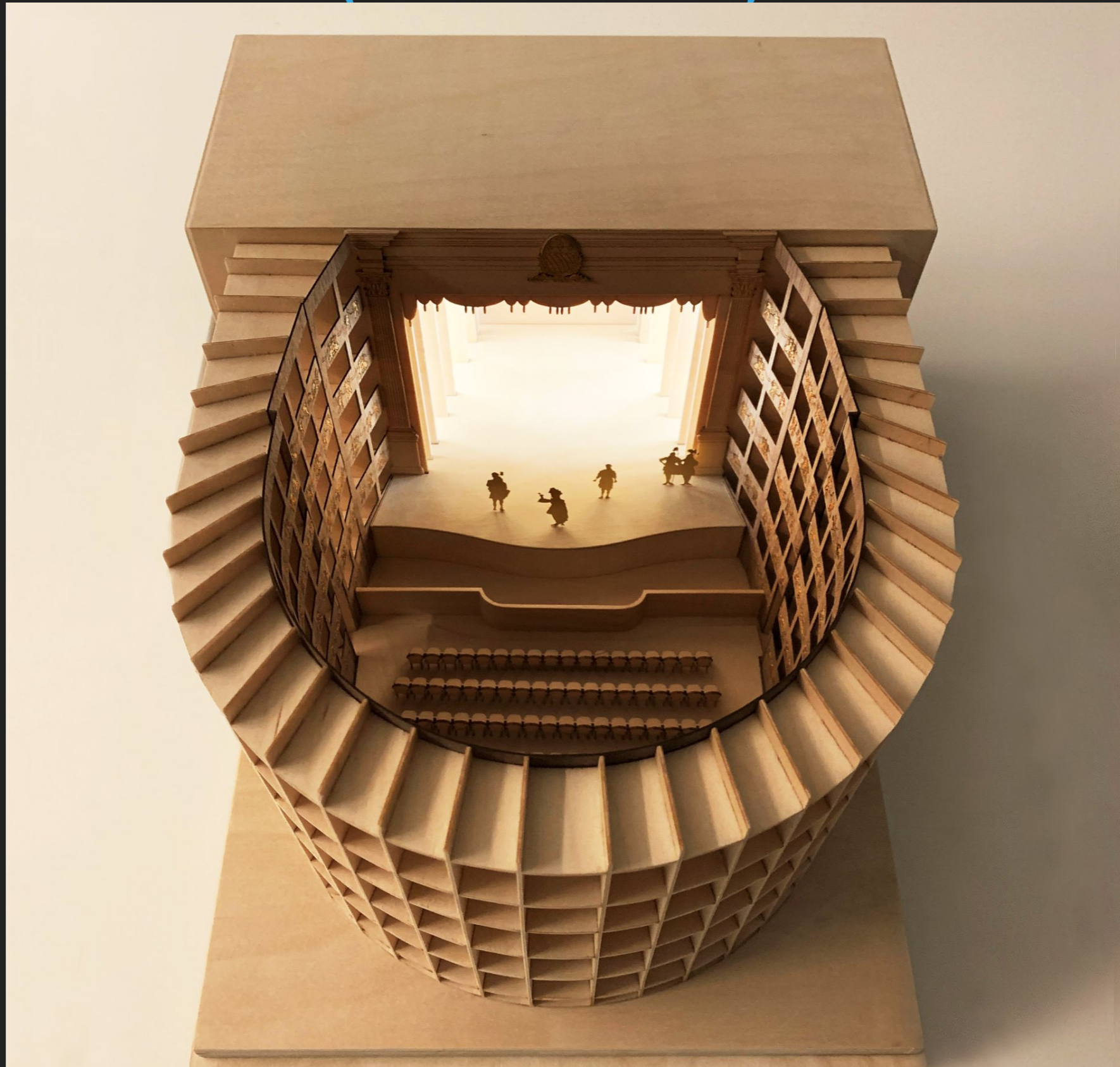

TEATRO SAN CASSIANO V BENÁTKACH (1637-1804)

Z Teatra Barberini

„Zábavným klamom strojov a pohyblivých scén sa hneď vztýčila, hneď zmizla veľká skala a objavila sa jaskyňa a rieka, z ktorej sa najprv vynoril Jordán a potom Najády.

A priletel Amor a opäť sa ukryl v oblakoch a cestami v povetrí letel voz s Armidou, voz bol ťahaný drakmi a v okamihu zmizol, potom sa obyčajná scéna zmenila v bojisko, lesy v pavilóny a perspektiva divadla v steny Jeruzalému. Otvára sa pekelná priepasť, strhne sa búrka s daždom a krupami.“

Z TEATRA SAN CASSIANO

„V jednom okamihu sa scéna zmenila z morskej krajiny na les tak prirodzene, že preniesla naše oči do skutočných zasnežených výšin, skutočnej rozkvitnutej krajiny, kráľovsky sa rozprestierajúceho lesa a nefalšovaného topenia sa vody.

Po scénach s Andromedou a nymfami sa scenéria zmenila na morský breh, kde sa objavil Neptún, pravdepodobne zo spodu javiska. Vynoril sa na veľkej striebornej mušli ťahanej štyrmi morskými koňmi.

Zakrýval ho nebesky modrý plášť. Veľká brada sa mu spúšťala až na prsia a dlhý pramienok vlasov ozdobený vencami z morských rias mu visel až po plecia. Jeho koruna bola vytvorená ako pyramída posiata perlami. „

„pohľad na morskú krajinu s hviezdami na oblohe naplnil divákov úžasom. Nad javiskom sa zjavila krúžiaca Aurora a po nej vstúpila Juno na zlatom voze ťahanom dvoma pávmi. Vozík sa mohol pohybovať a otáčať na pravú alebo ľavú stranu javiska, na úžasnú radosť divákov. Na konci prológu preletel Merkúr cez javisko pomocou lietajúceho prístroja.

TEATRO OLIMPICO

Adresa: Piazza Matteotti, 11, 36100 Vicenza VI, Italy

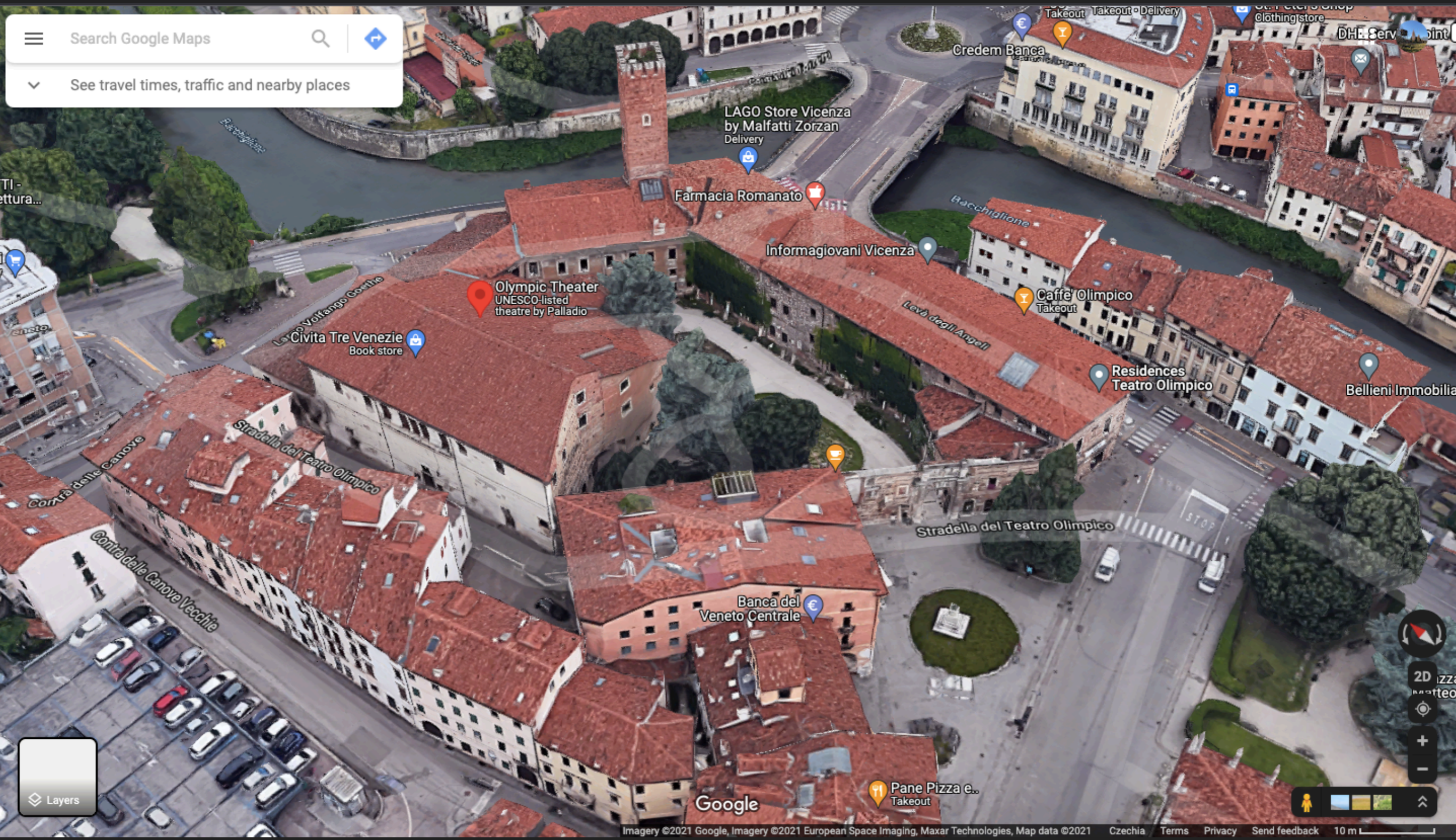
Realizácia: 1580 - 1585

Architekt: Andrea Palladio

Kapacita (aktuálna) okolo 400 miest.

☰ Search Google Maps 🔍 📍

▾ See travel times, traffic and nearby places

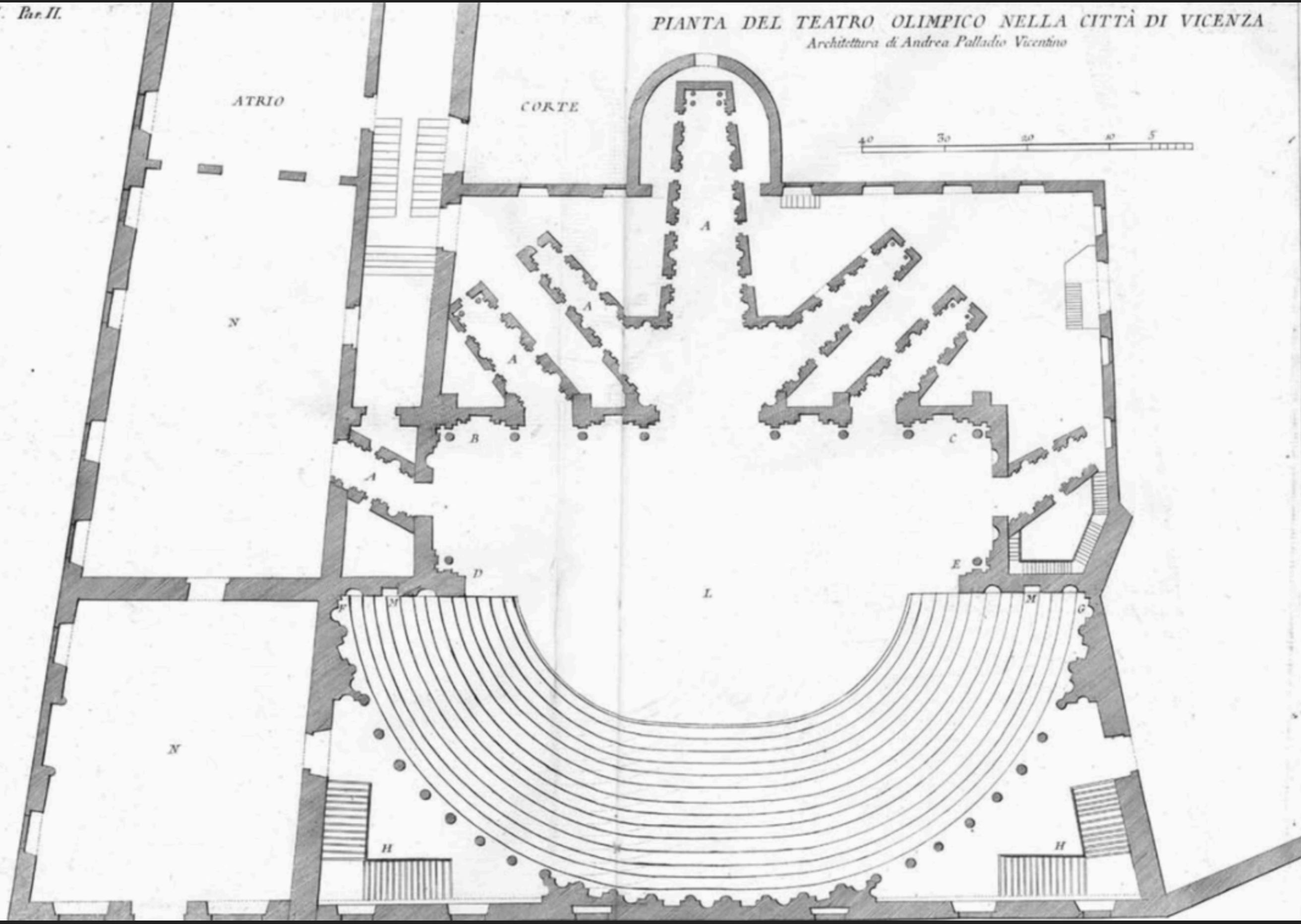
Layers

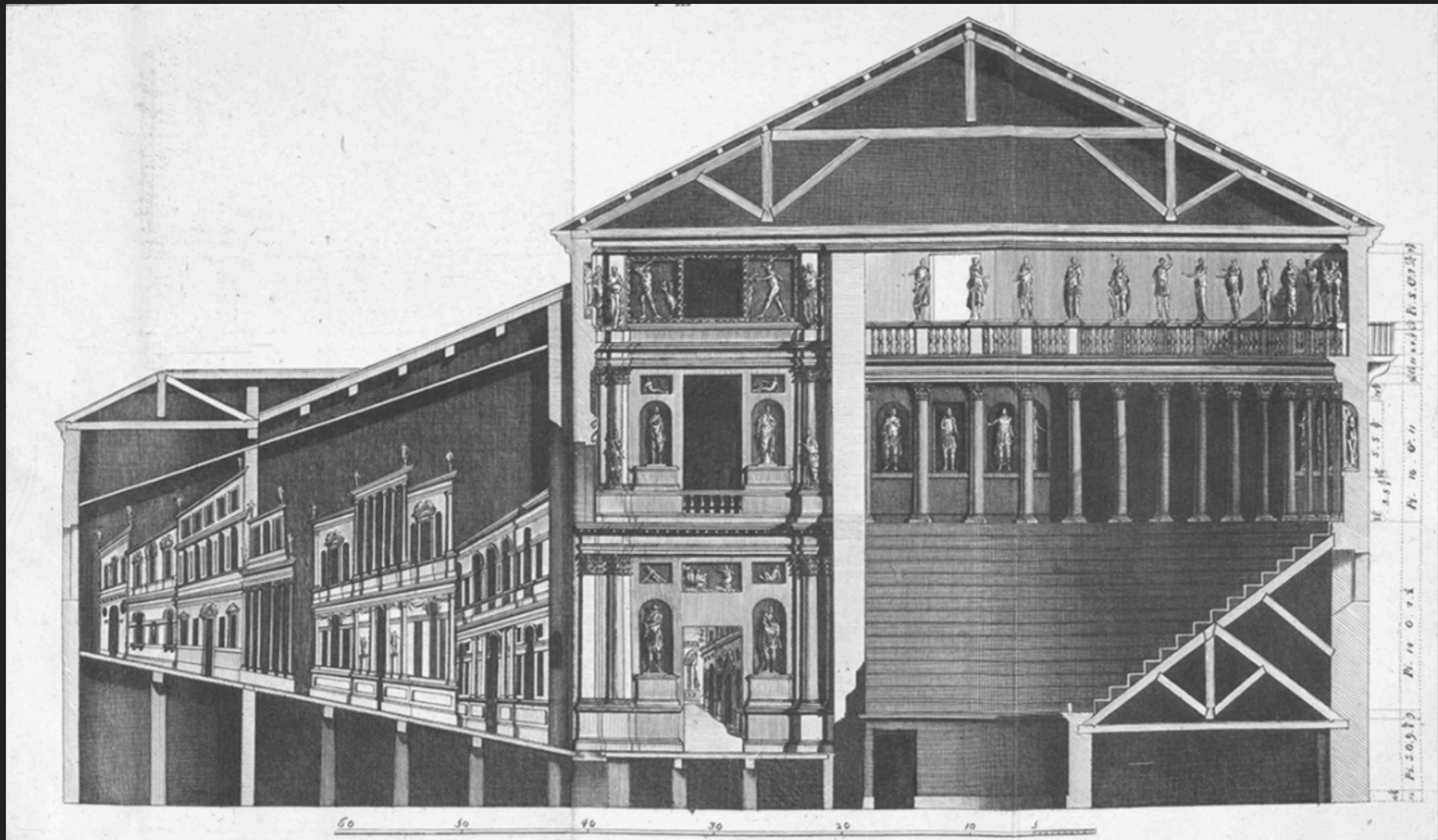
Google

2D
Street View
+
-

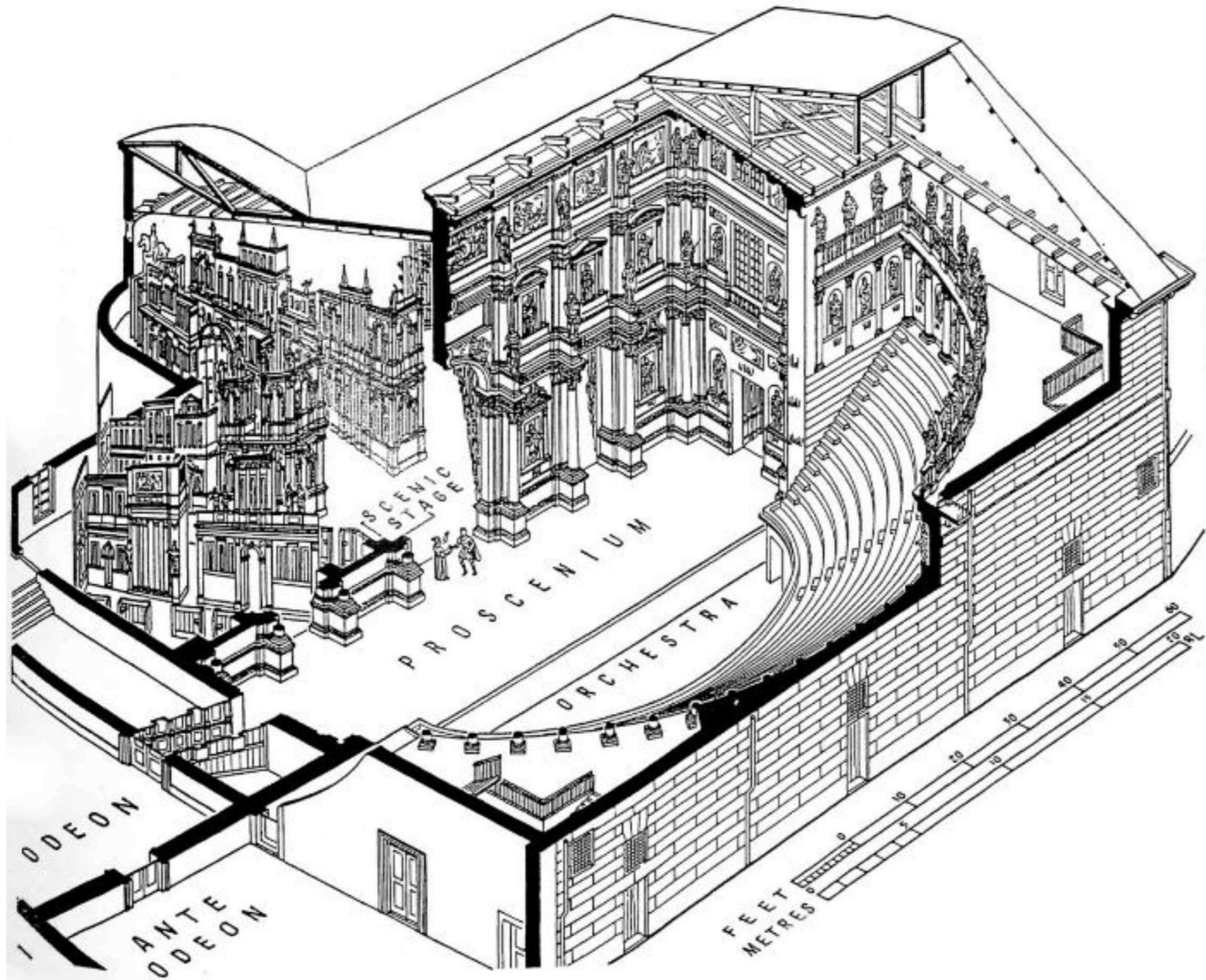

PIANTA DEL TEATRO OLIMPICO NELLA CITTÀ DI VICENZA
Architettura di Andrea Palladio Vicentino

https://www.youtube.com/watch?v=VJZm-qAj9vY&ab_channel=NationalGalleryofArt

TEATRO FARNESE

39

Adresa: Piazza della Pilotta, Parma, Itálie

Realizácia: 1617 - 1618

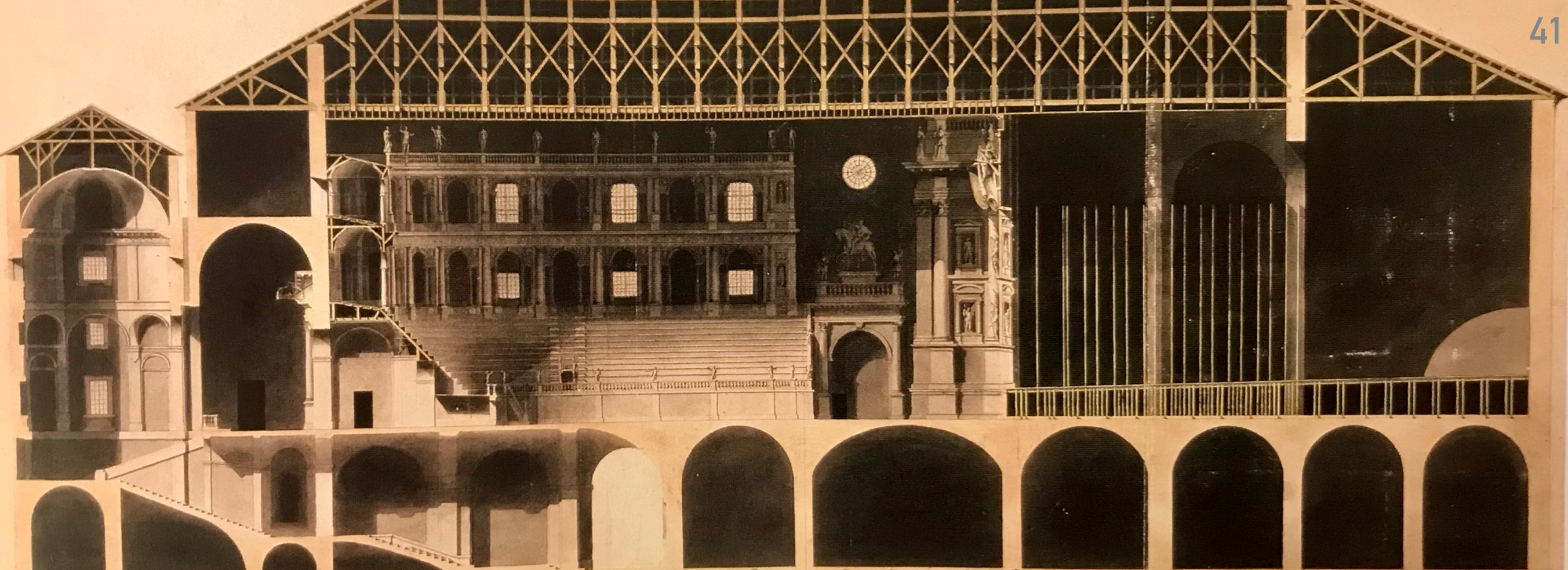
Architekt: Giovanni Battista Aleotti

Vnútorne rozmery: 86m dĺžka x 32 m šírka

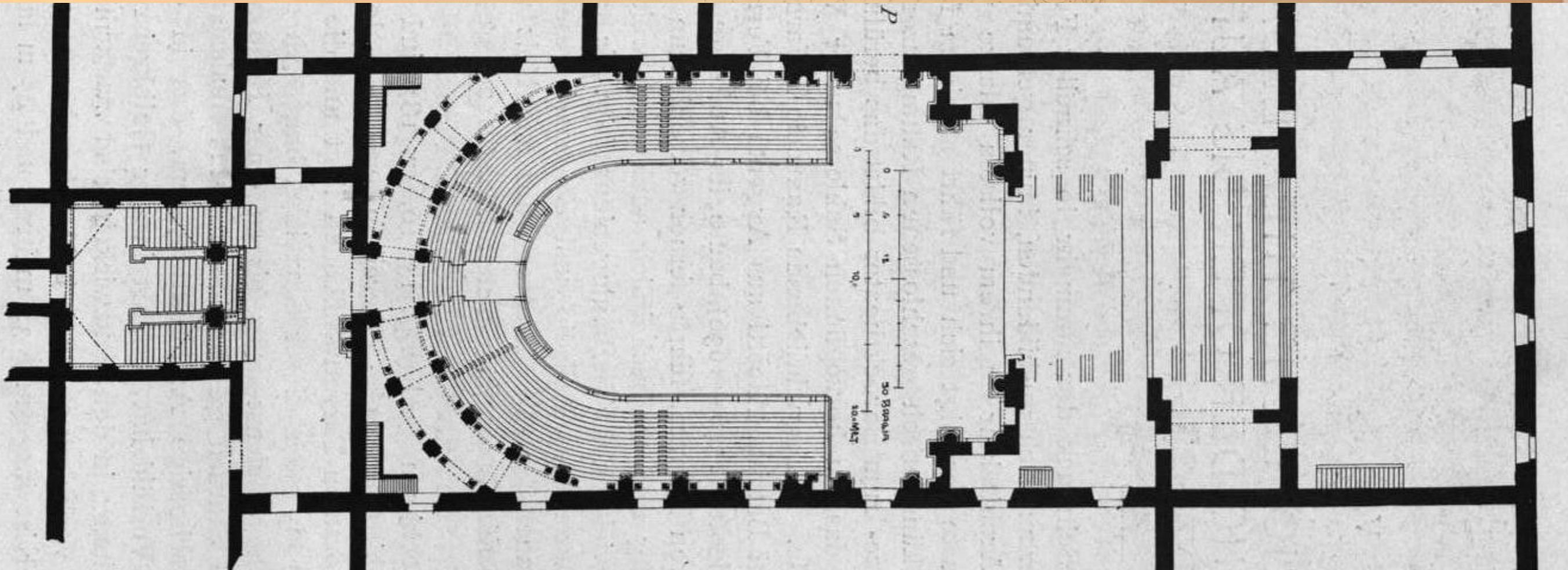
Hľadisko do tvaru U, pre 4000 divákov.

Divadlo je vsazeno do renesančného sálu paláce della Pilotta, ktorý pôvodne sloužil jako zbrojnica. V letech 1617 až 1618 sem Giovanni Battista Aleotti umístil dřevěné divadlo opatřené prvním dochovaným jevištním portálem.

Coupe sur la longueur du grand Theatre de Larmes.

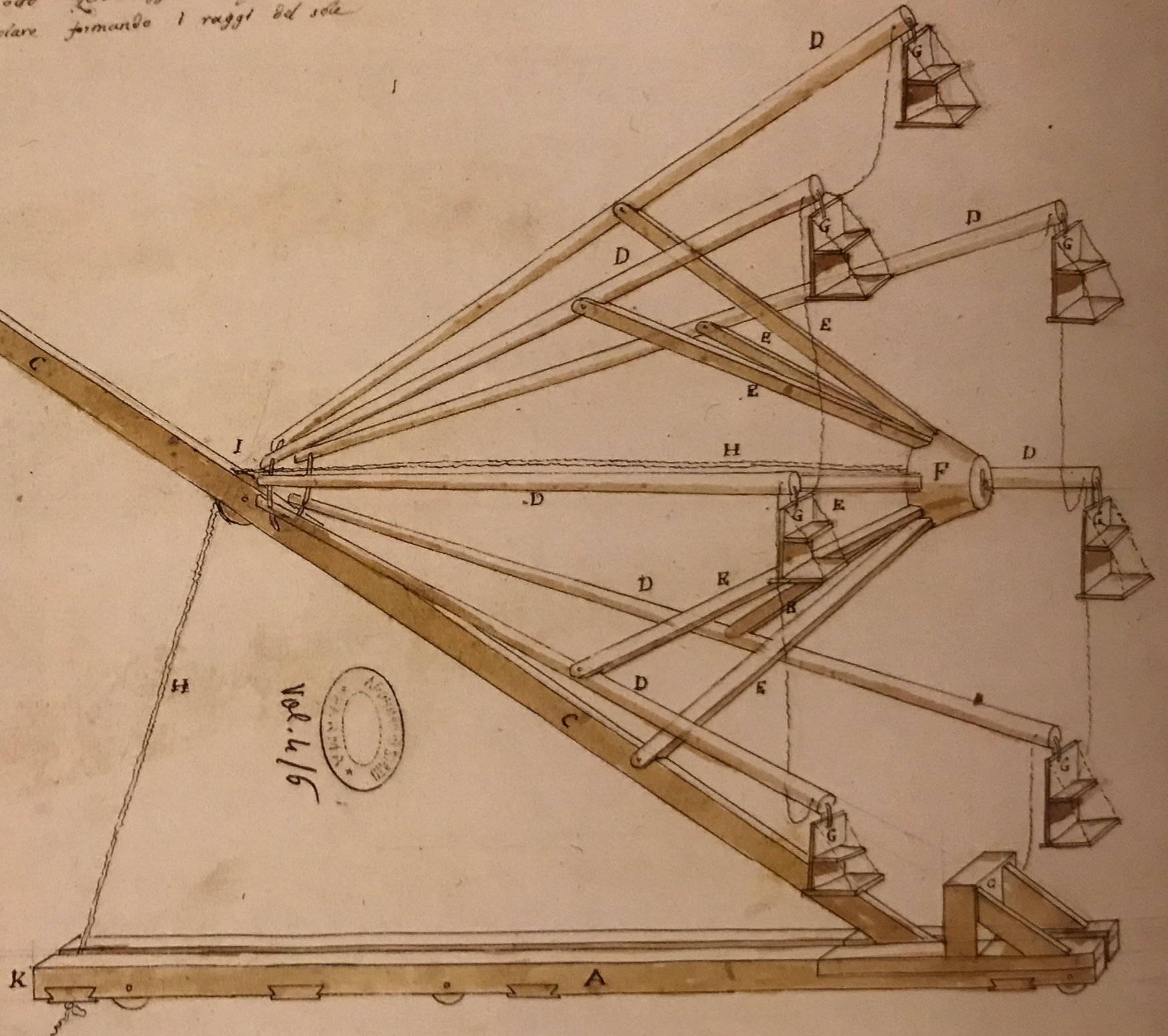
BELLONAE AC MYSI THEATRYM
DANVTVS FARNESIYS PARMÆ ET PLACENTIÆ DVX IV CASTRI V
AVCVSTA MACNIFICENTIA APERVIT ANNO MDCXVIII

A group of people standing on the stage.

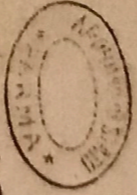
MACCHINA PER APPARIZIONE A VISTA, TEATRO FARNESE

Ordigno che porta otto personaggi i quali da principio saranno uniti poi a poco a poco si dilatano
in figura circolare formando i raggi del sole

- A Carretto che cammina pel lungo della scena.
- B altro carretto che a suo tempo si distacca e cammina per traverso della scena.
- C Legno messo in paro nel carretto B che alzandosi dall' altro capo fa allungare li seggi G.
- D altri legni uniti nel punto I e quali sono attaccati li seggi G.
- E altri legni messi in paro nelli legni segnati B e nel centro segnato F che tirati dal filo H fanno allungare li legni D e parimente li seggi G.
- F Centro donde è messo in paro li legni E e dove parimente sia attaccato il filo H.
- G Luoghi dove stanno a sedere li otto personaggi sudetti.
- H Corca o filo che nel luogo F e nel luogo K alzando il legno C dalla parte L tira verso il legno I il centro F facendo allargare i seggi G per via delli legni D ed E.
- I Luogo donde sono attaccati al legno C li legni D in paro in un cerchio di ferro acciaio gli possono girare mentre si va allargando la macchina.
- K Luogo dove è attaccato il filo K.
- L Capo del legno C quale si alza per via del filo M.
- M Filo che andrà alzando la parte I del legno C dirizzando perpendicolarmente e facendo allargare la macchina.

Vol. 4/6

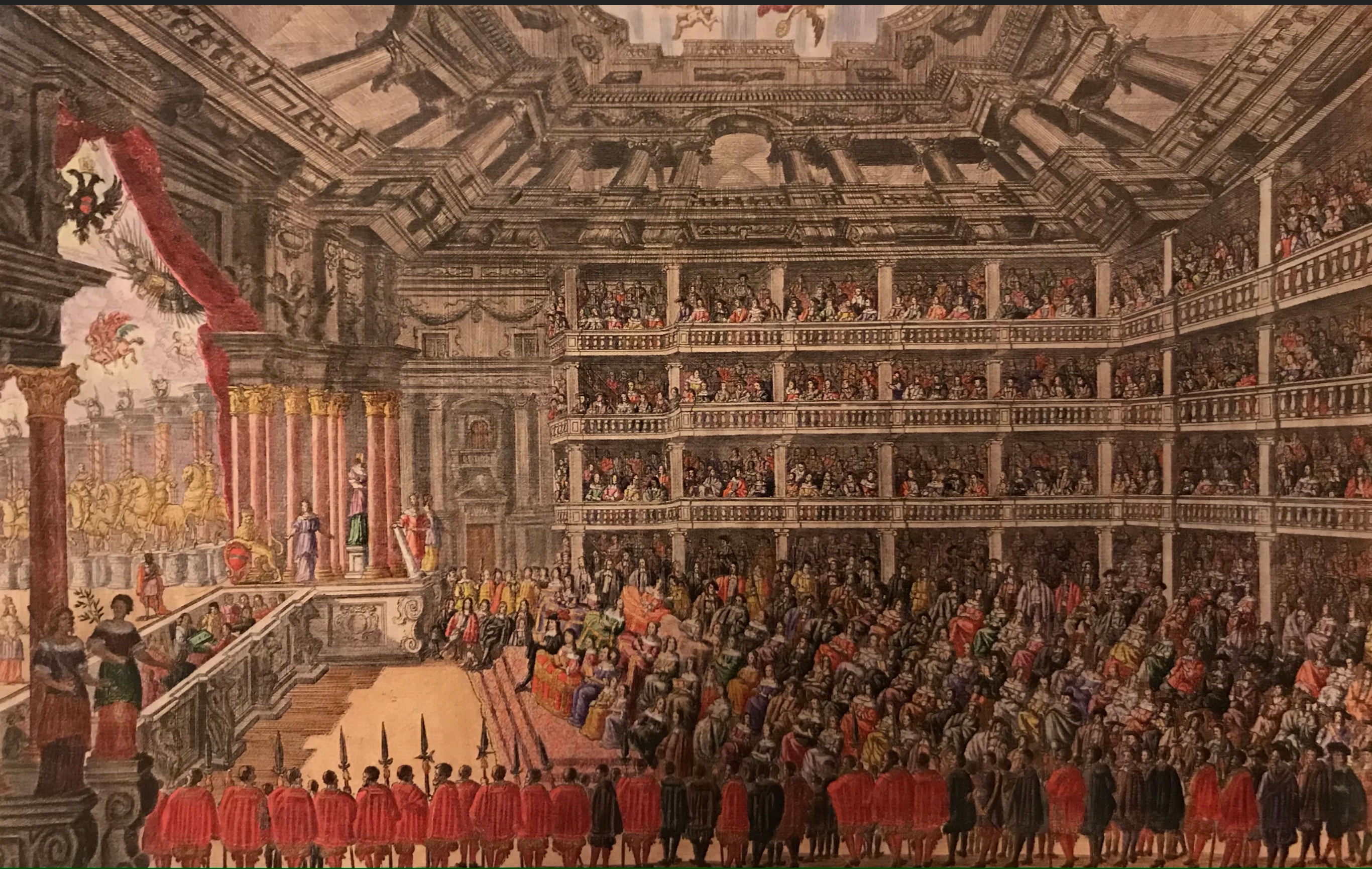
“CORAGO”

- ▶ zodpovedný za chod divadelných aktivít,
- ▶ bol prítomný pri skúškach, manažoval prípravy,
- ▶ dohliadal na správny chod scénickej mašinérie počas predstavenia,
- ▶ kontroloval stav scénickej mašinérie (napr. : aj či je namazaná mechanika, aby počas predstavení “nevřzgala”).

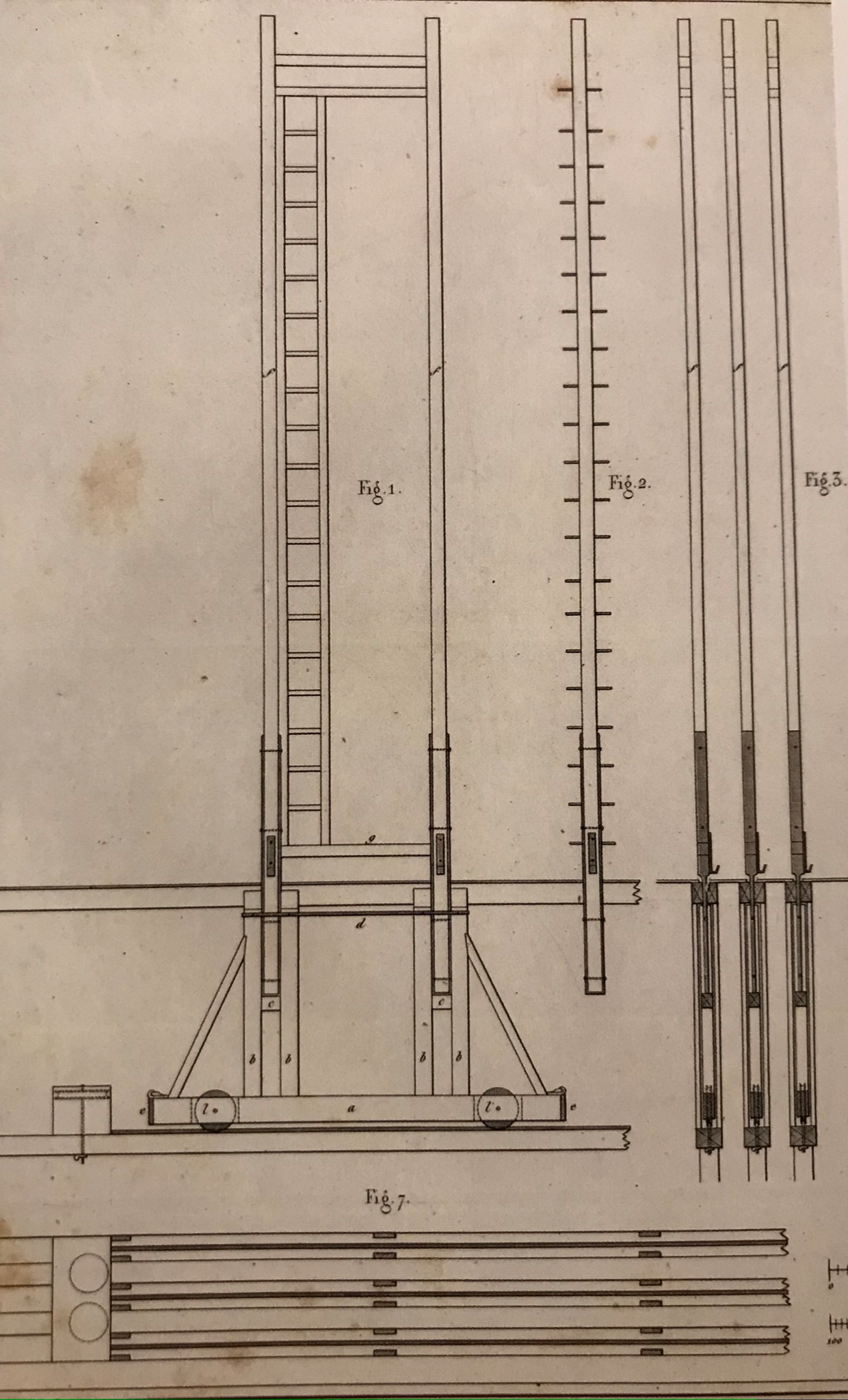

*Teatro Grimani
a S. Giovanni Crisostomo*

THEATER AUF DER CORTINA, VIEDEŇ, 1667
ARCHITEKT, SCÉNICKÉ NÁVRHY: LUDOVICO BURNACINI
DREVENÉ DIVADLO, OSLAVA SŇATKU LEOPOLDA I.

- ▶ Divadelná mašinéria vo Farnese
- ▶ architekt: Aleotti
- ▶ na princípe kolajníc

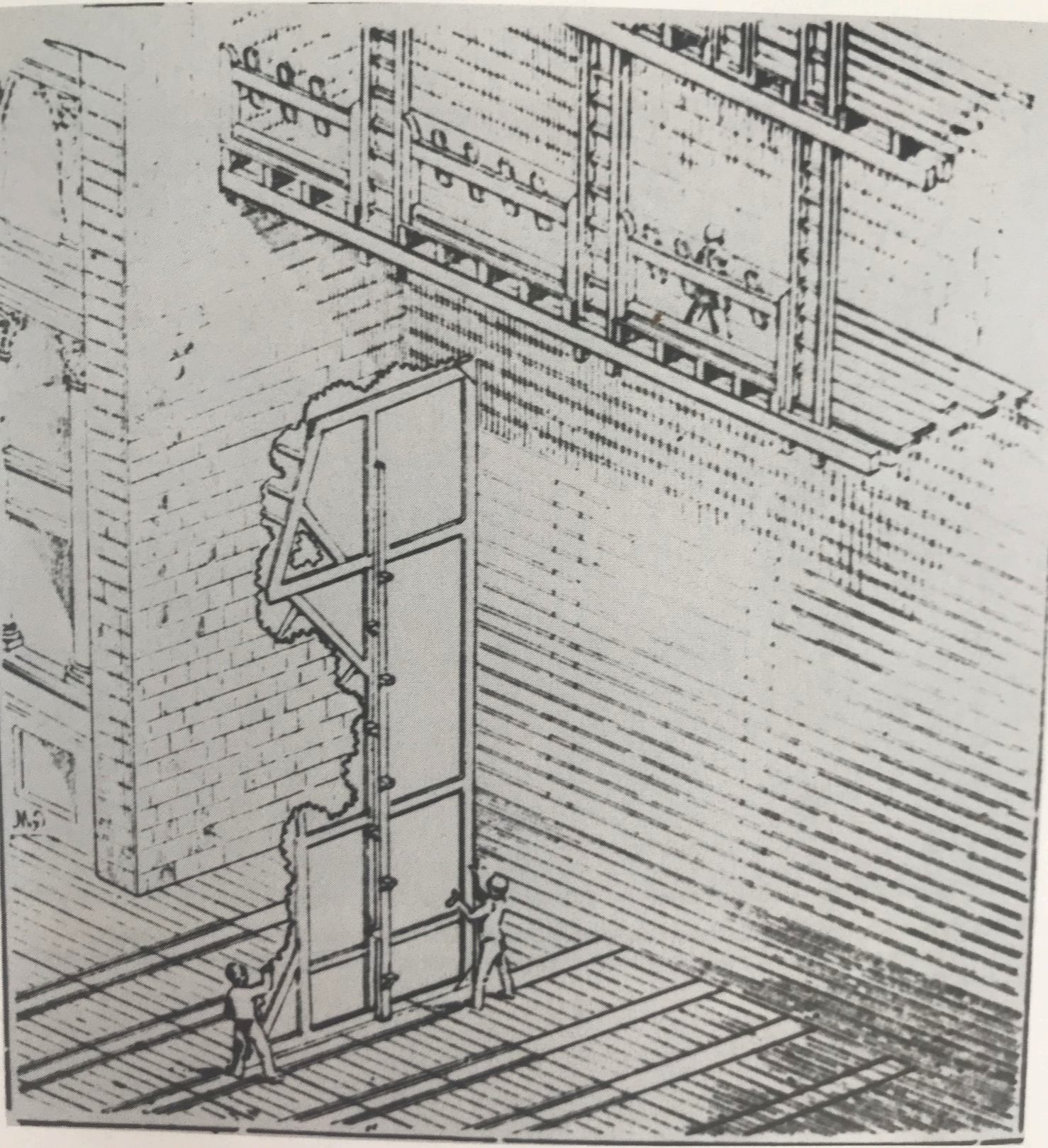
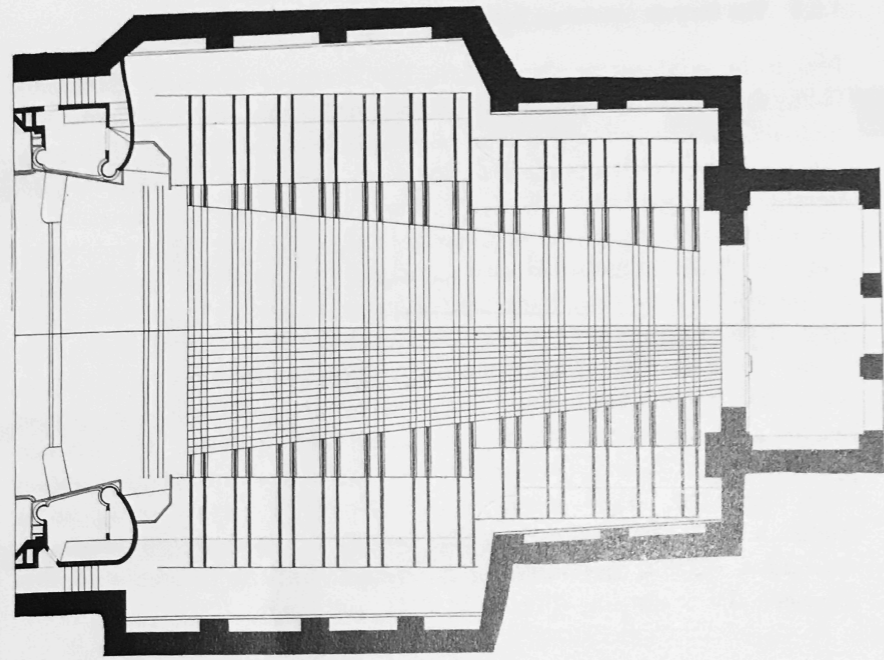
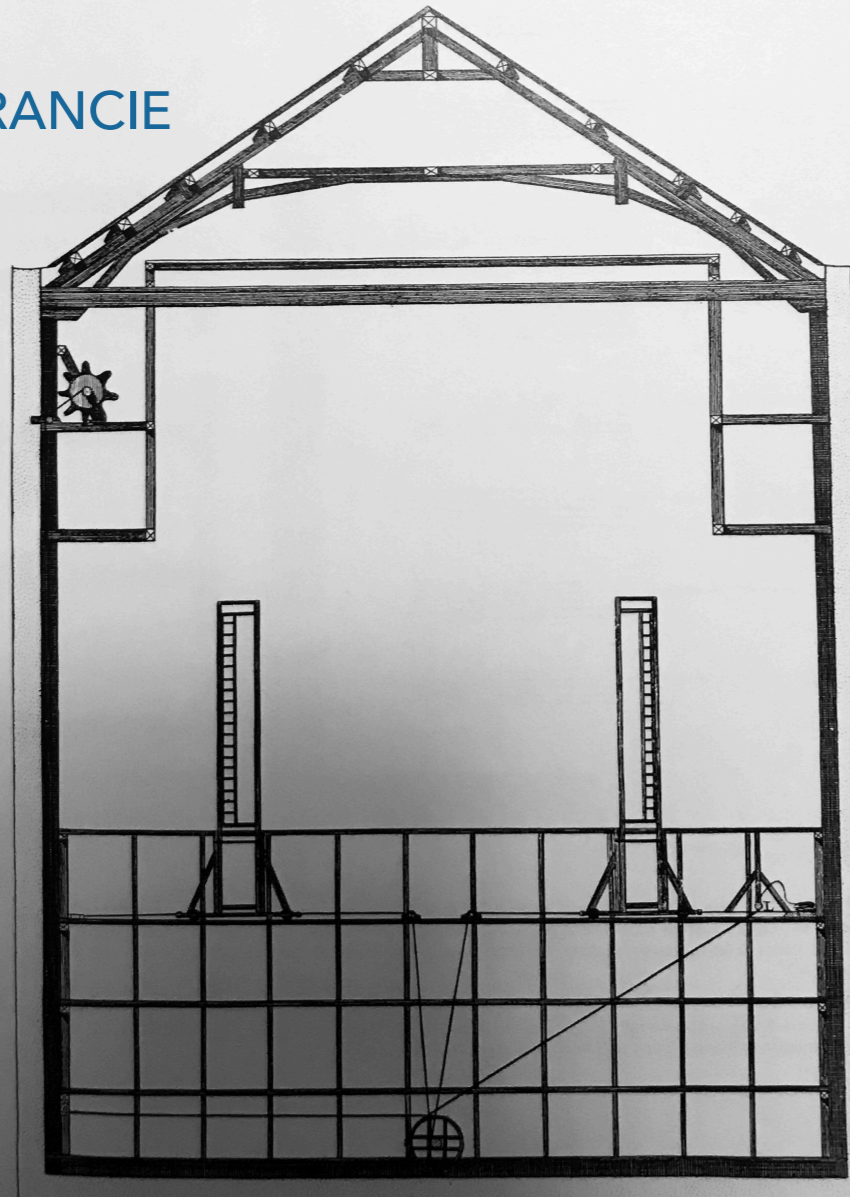

FIGURE 1.21 Isometric drawing of stage right showing the masonry proscenium wall, wooden bridges, stage floor slots, and scenery. [Yale Print Collection.]

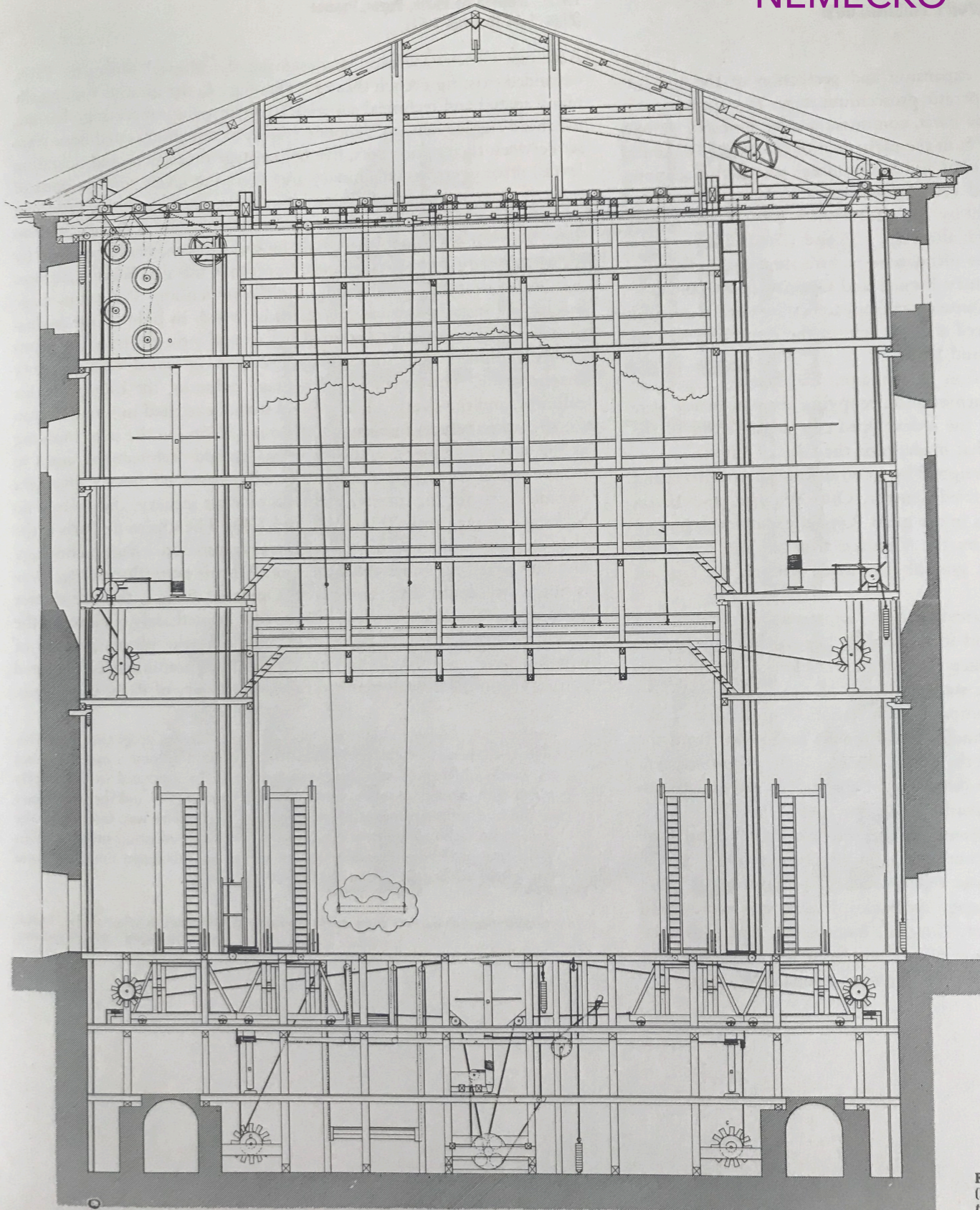

FRANCIE

NEMECKO

FIGU
(long
théa

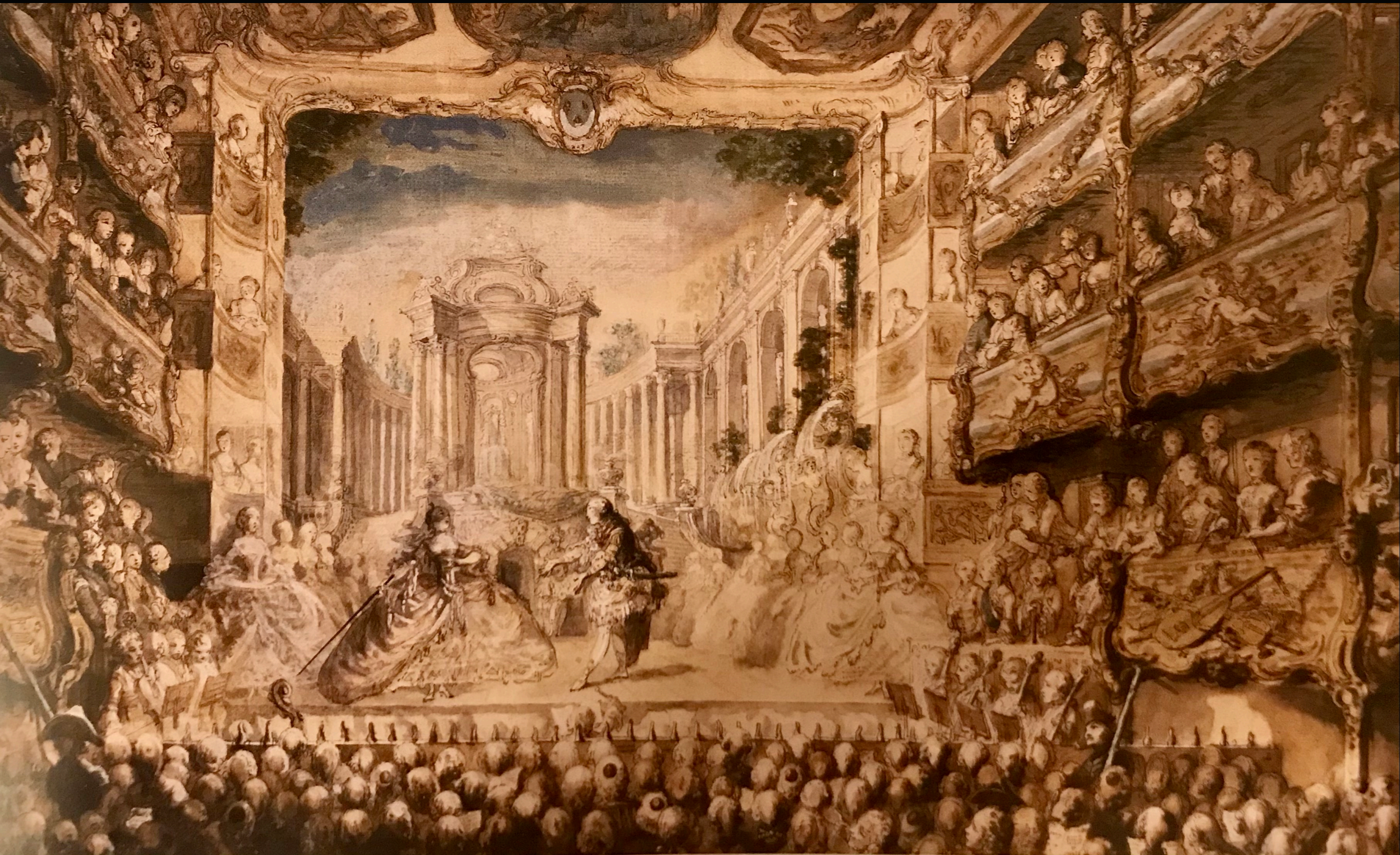

art

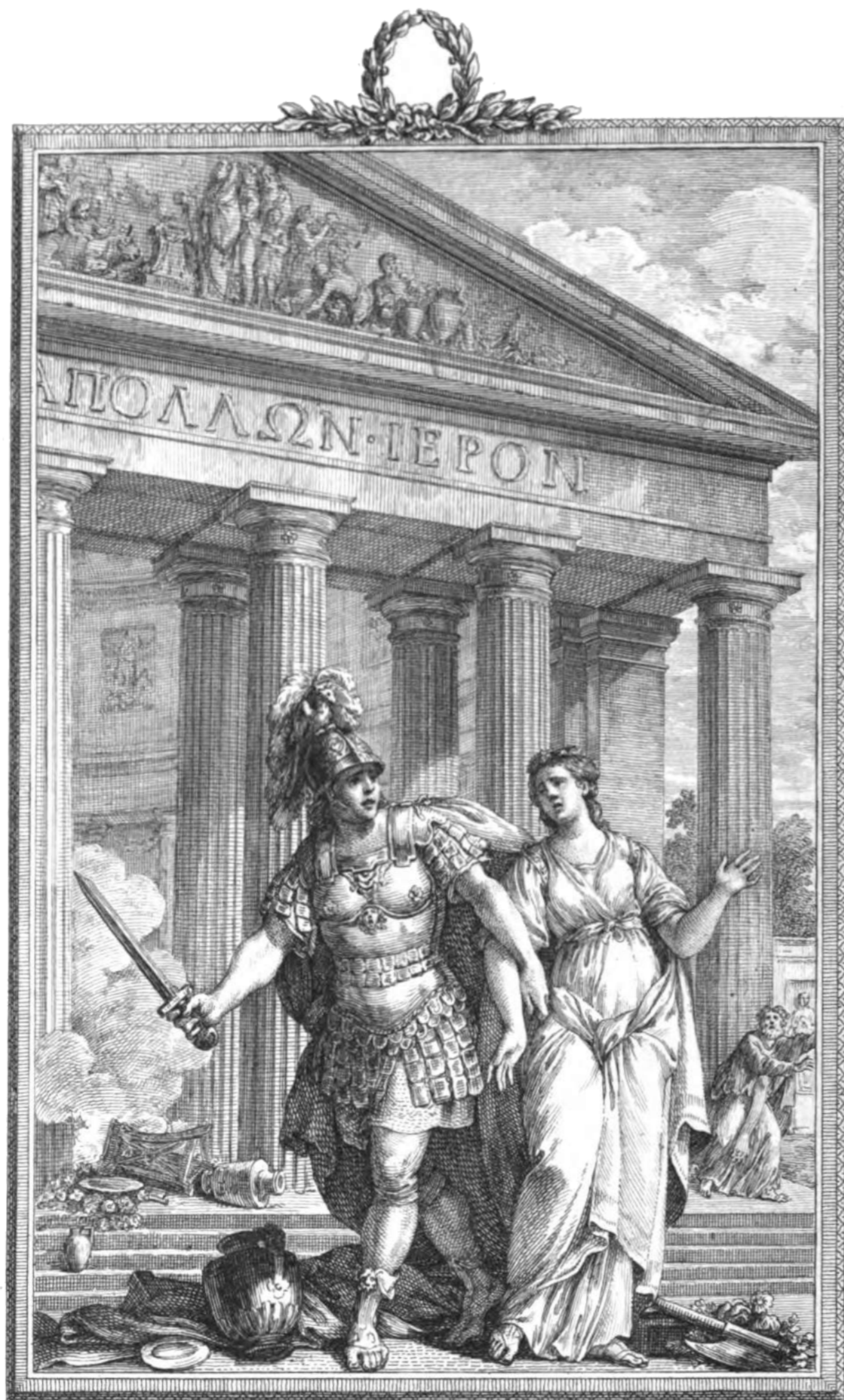
OPERA SERIA

- historické témy, antické Grécko alebo Rím, mytológia, (vzhľadom k tomu sú prispôsobené aj kulisy),
- opera by mala edukovať, nie len pobaviť (morálny idealizmus)
- troj-aktová,
- Pietro Metastasio (1698-1782).

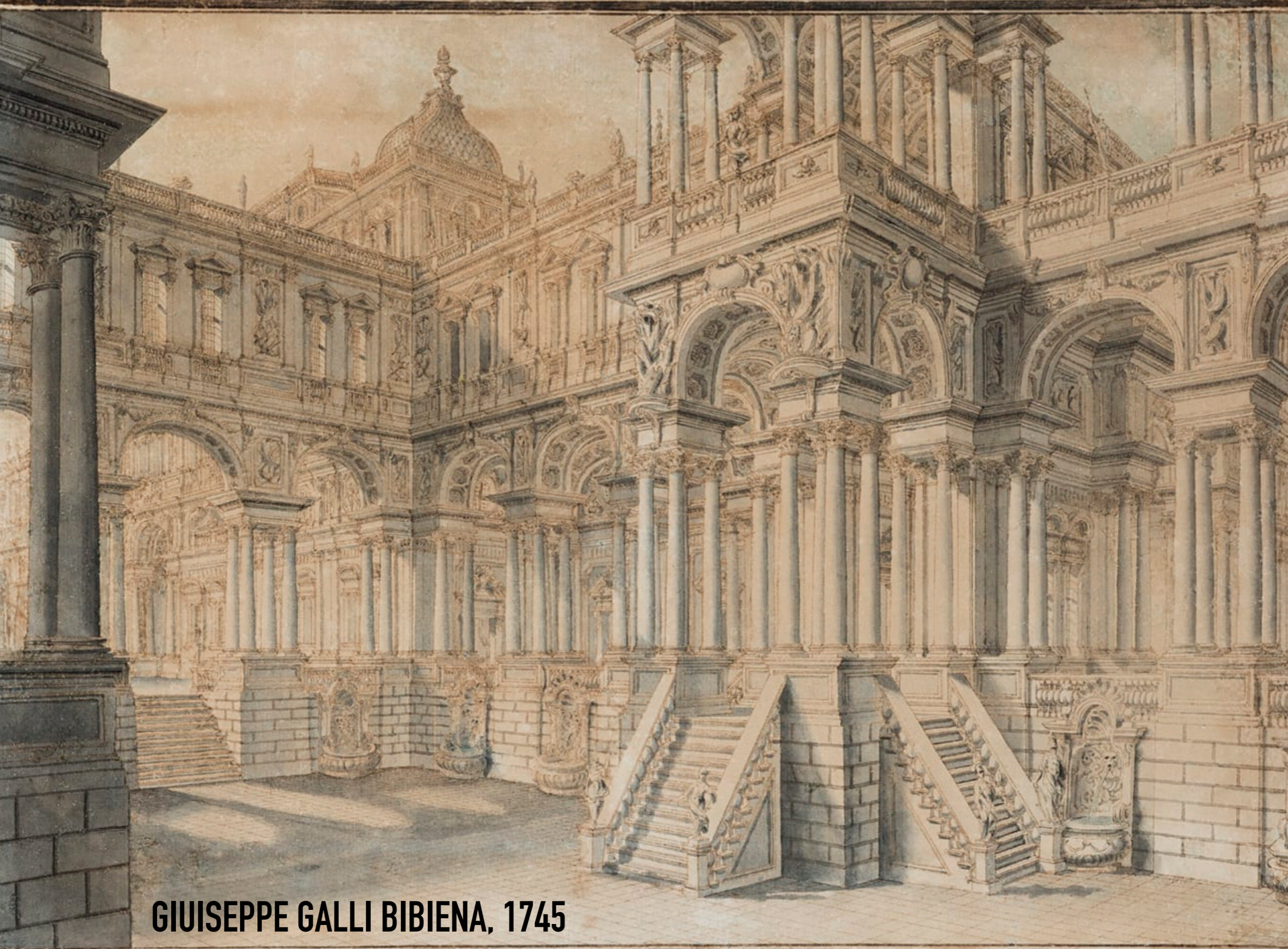
SCENICKA PRAX OPERY SERIE:

V opere sú na javisku zvyčajne **traja sólisti**. Hlavné postavy spájajú **spoločné záujmy**, zvyčajne láska alebo politika. Šľachtické motívy, správanie a **emócie riadia konanie mnohých postáv**.

Hoci sa vražda odsudzuje , pád v boji alebo samovražda sú prijateľné, pričom smrť sa zvyčajne odohráva mimo javiska. Úloha chóru síce nie je úplne vylúčená, ale je vďačne redukovaná. Premeny kulís sa vyskytujú na javisku bez spevákov.

METASTASIO – DEMOFOONTE, 1780

GIUSEPPE GALLI BIBIENA, 1745

Cour des bons

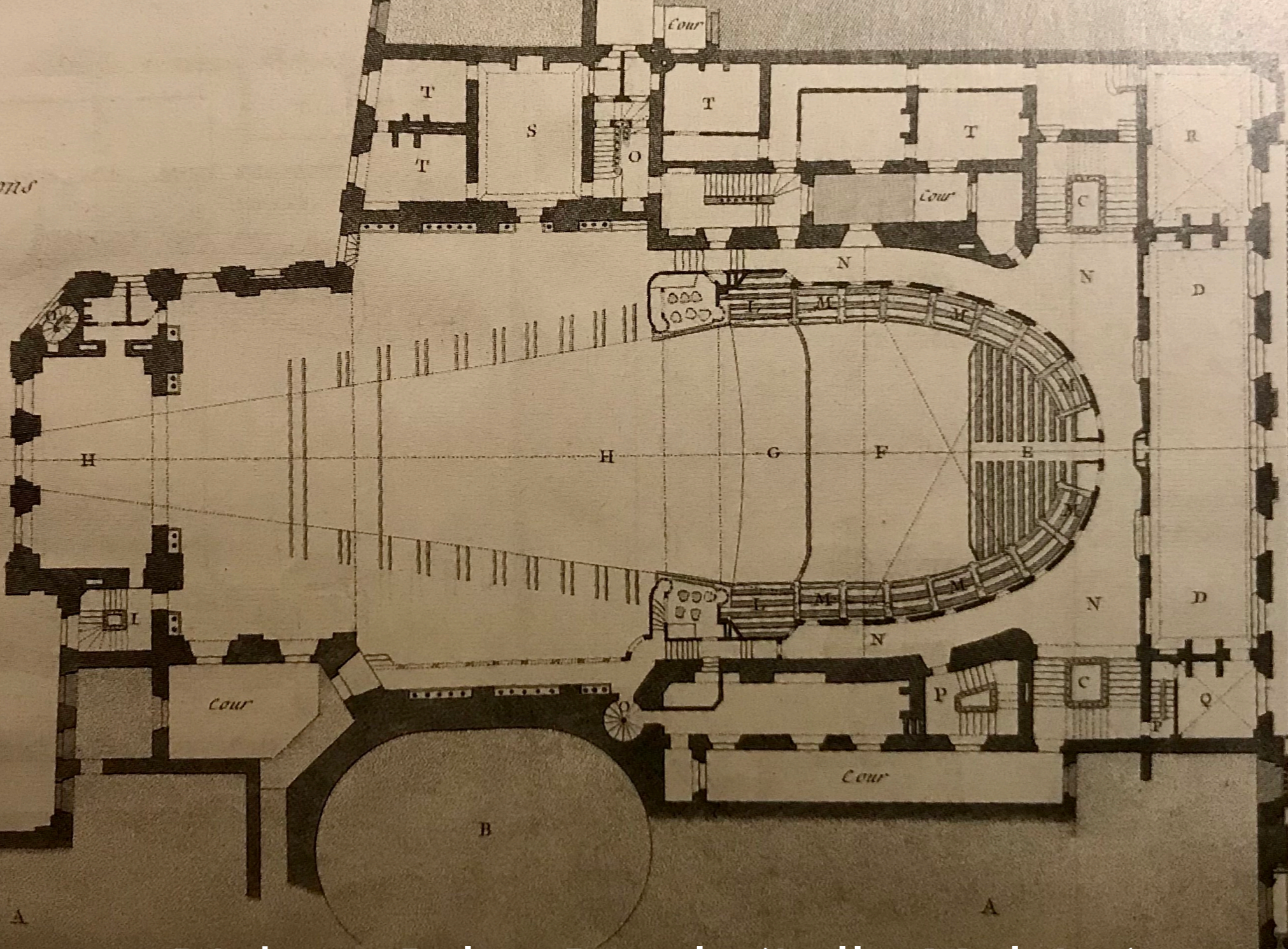
Enfans

Maisons Particulieres

Rue

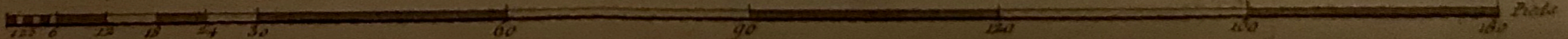
Saint

Honore

▶ Pôdorys Palais Royale (Lully, Molière)

Echelle de trente Toises

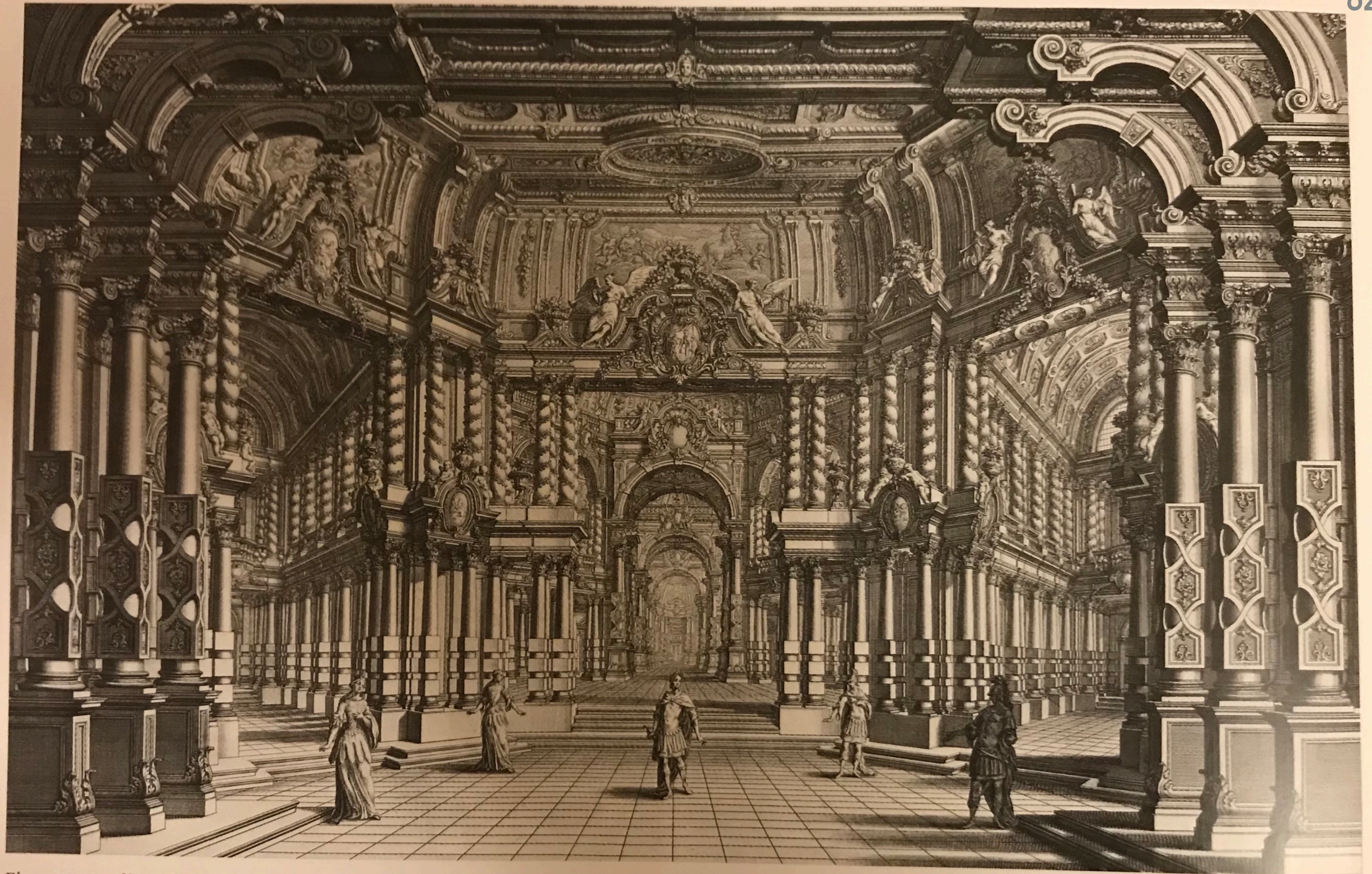

Fig. 5.13. Ferdinando Bibiena's scene design labeled *Luogo Magnifico* (Magnificent Location).

From Giuseppe Galli Bibiena, *Architettura, e Prospettive dedicate alla maestà di Carlo Sesto, imperador de' Romani* (Augustae: Sotto la direzione di Andrea Pfeffel, 1740). TL1984.1.275. In the collection of the McNay Art Museum, gift of Robert L. B. Tobin. Photograph: Michael Smith.

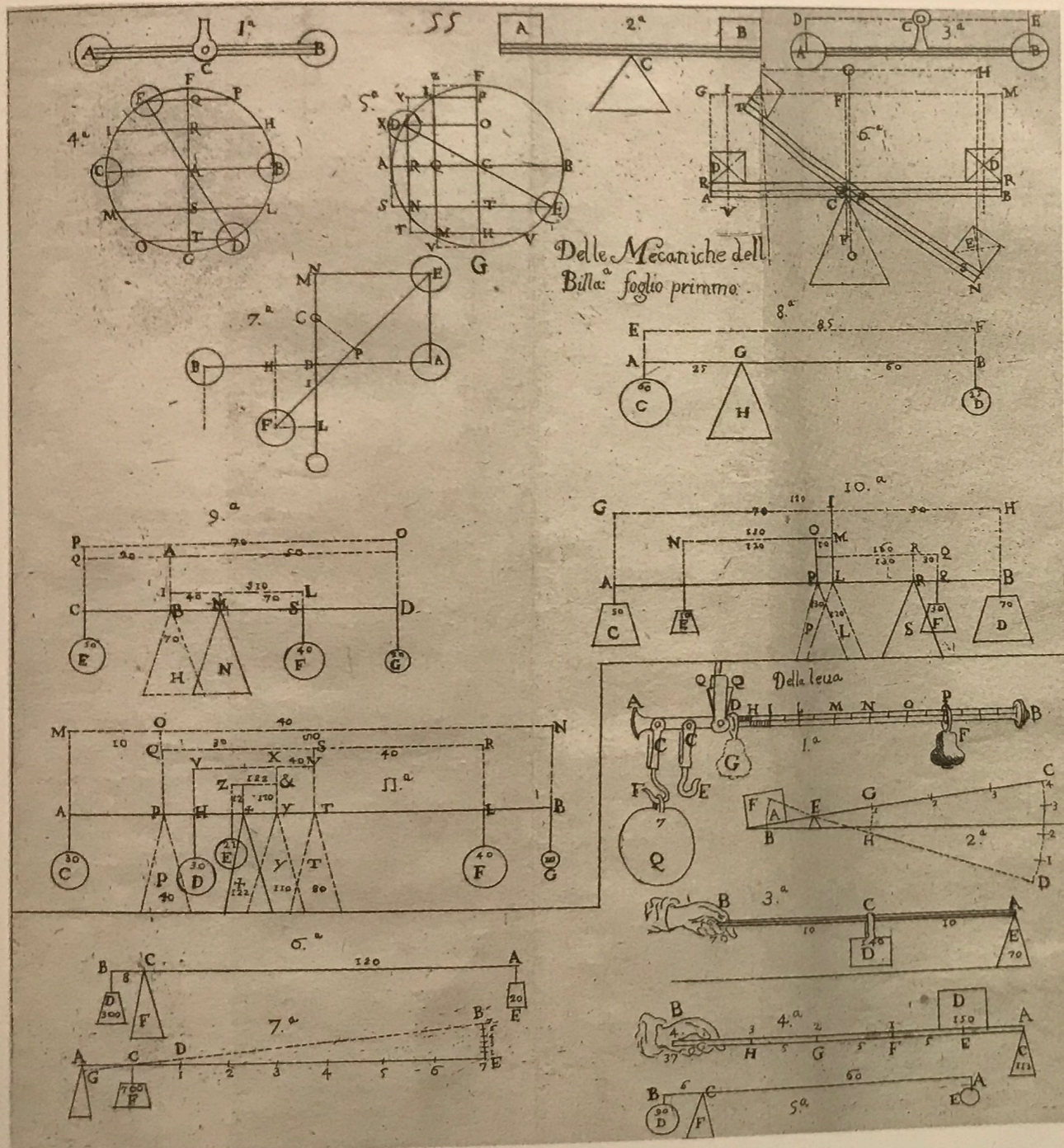

Fig. 5.20. Ferdinando Bibiena's illustration for counterweights.

From Ferdinando Galli Bibiena, *Direzioni della prospettiva teorica corrispondenti a quelle dell'architettura istruzione a' Giovani studenti di pittura, e architettura nell' Accademia Clementina dell' instituto delle-scienze* (Bologna, Italy: nella stamperia di Lelio dalla Volpe, 1753). TL 1984.1.273.2. In the collection of the McNay Art Museum, gift of Robert L. B. Tobin. Photograph: Michael Smith.

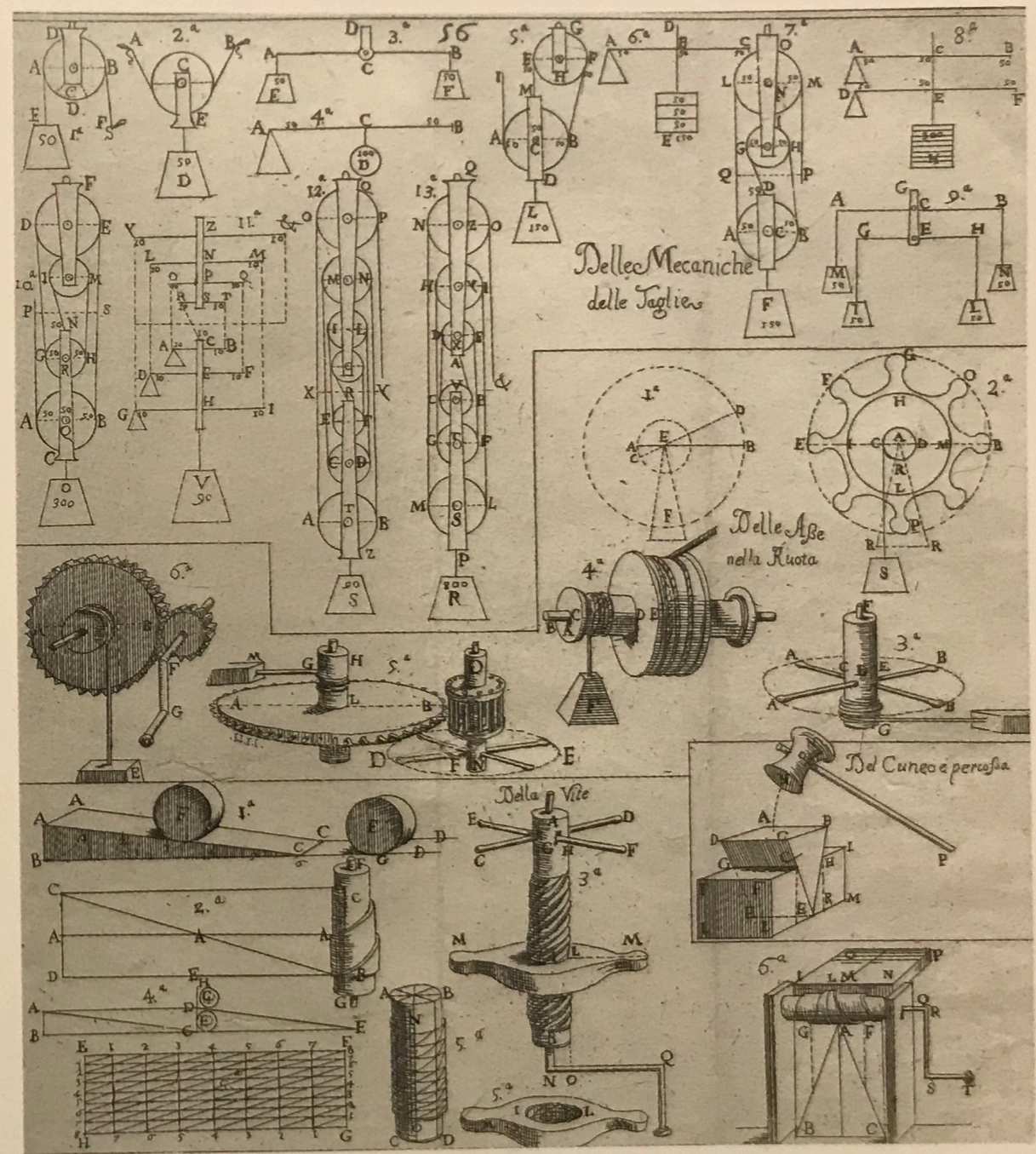

Fig. 5.21. Ferdinando Bibiena's illustration for counterweights and capstans.

From Ferdinando Galli Bibiena, *Direzioni della prospettiva teorica corrispondenti a quelle dell'architettura istruzione a' Giovani studenti di pittura, e architettura nell' Accademia Clementina dell' instituto delle-scienze* (Bologna, Italy: nella stamperia di Lelio dalla Volpe, 1753). TL 1984.1.273.2. In the collection of the McNay Art Museum, gift of Robert L. B. Tobin. Photograph: Michael Smith.

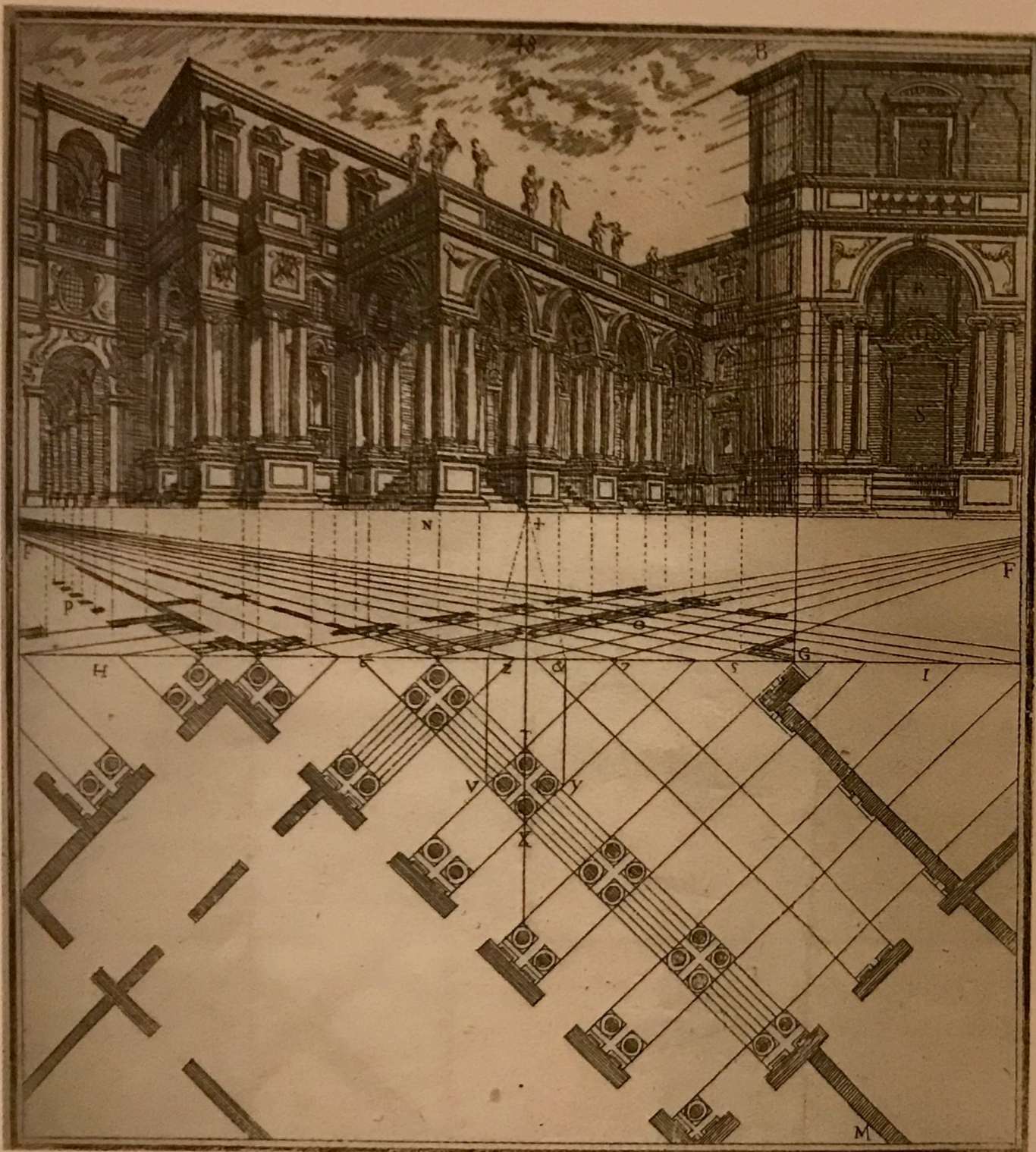

Fig. 5.9. Bibiena's illustration of a floor plan converted into a scenic drawing. His view of how to design a scene, room, or hall seen at an angle.

From Ferdinando Galli Bibiena, *Direzioni della prospettiva teorica corrispondenti a quelle dell'architettura istruzione a' Giovani studenti di pittura, e architettura nell' Accademia Clementina dell' instituto delle-scienze* (Bologna, Italy: nella stamperia di Lelio dalla Volpe, 1753). TL 1984.1.273.2. In the collection of the McNay Art Museum, gift of Robert L. B. Tobin. Photograph: Michael Smith.

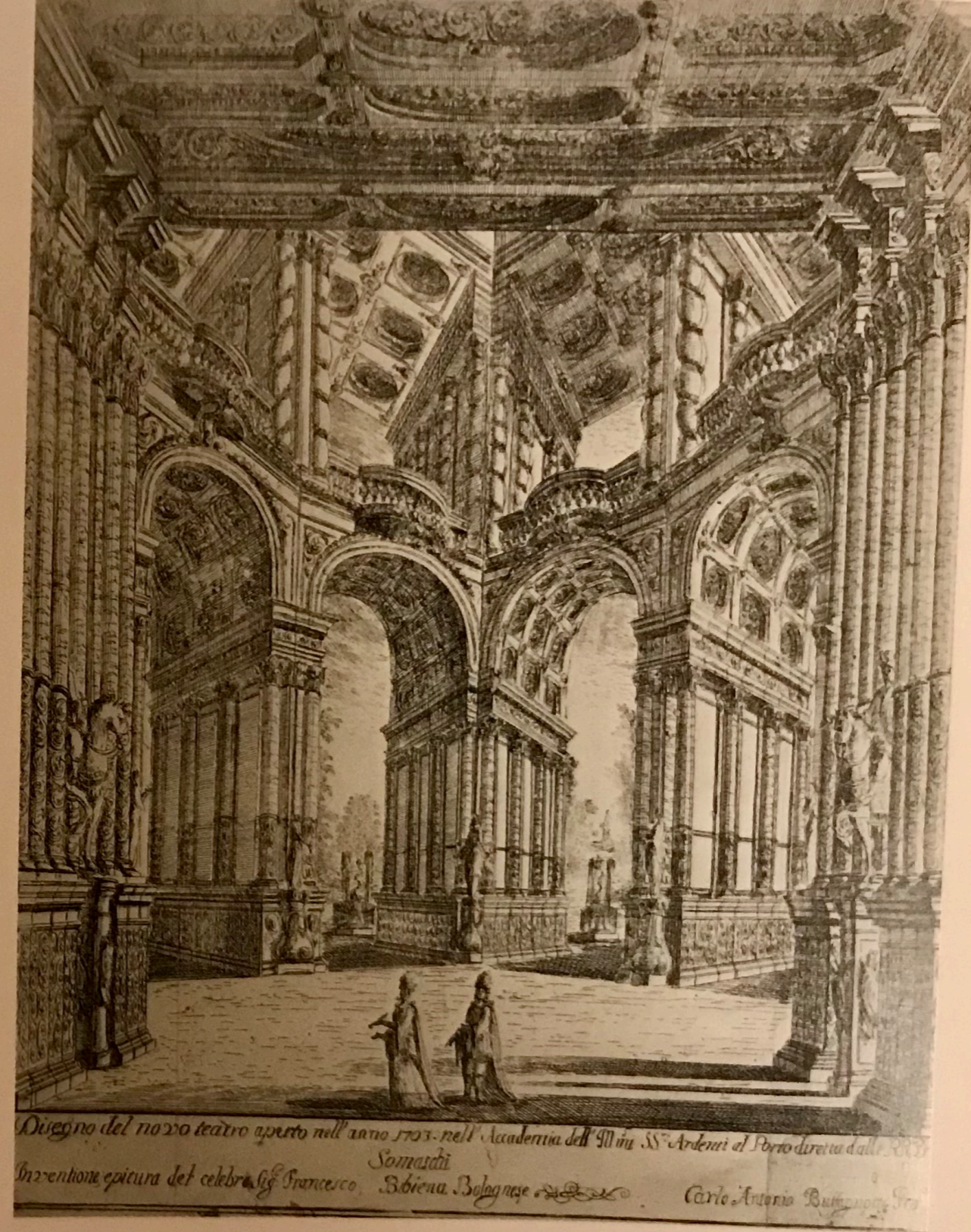

Fig. 5.10. Inscription on the bottom of the picture: "Disegno del novo teatro aperto nell' anno 1703. nell' Accademia dell' Ill mi SS. Ardemi Al Porto diretta dalli RRPP, Inventione, epittura del celebre Sig. Francesco Bibiena Somaschi, Bolognese, Carlo Antonio Buffagnotti." ("Drawing of the new theatre that opened in 1703. In the Academy of SS. Ardemi Al Porto directed by RRPP, conceived and painted by the known Mr. Francesco Bibiena, Somaschi, of Bologna, Carlo Antonio Buffagnotti.")

Fig. 5.16. Stage of the Bayreuth Opera House, built as the Margraf's court theatre by J. Saint-Pierre. Interior decoration by Giuseppe and Carlo Bibiena.

Opera, Bayreuth, Germany. Photograph © Erich Lessing/Art Resource, NY.

Pôdorys Teatra Filarmonica vo Verone.

Architekt: Francesco Galli Bibiena

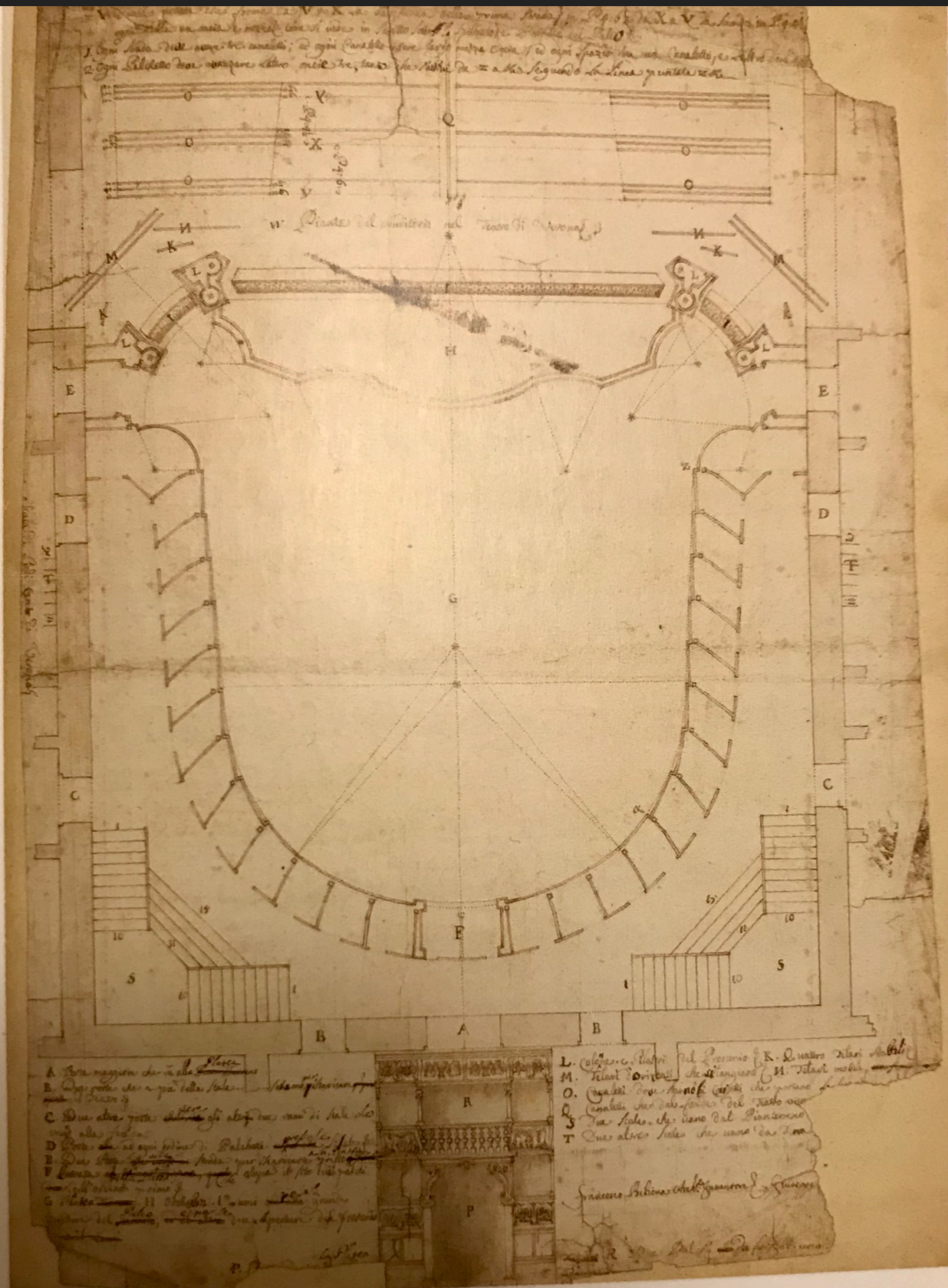

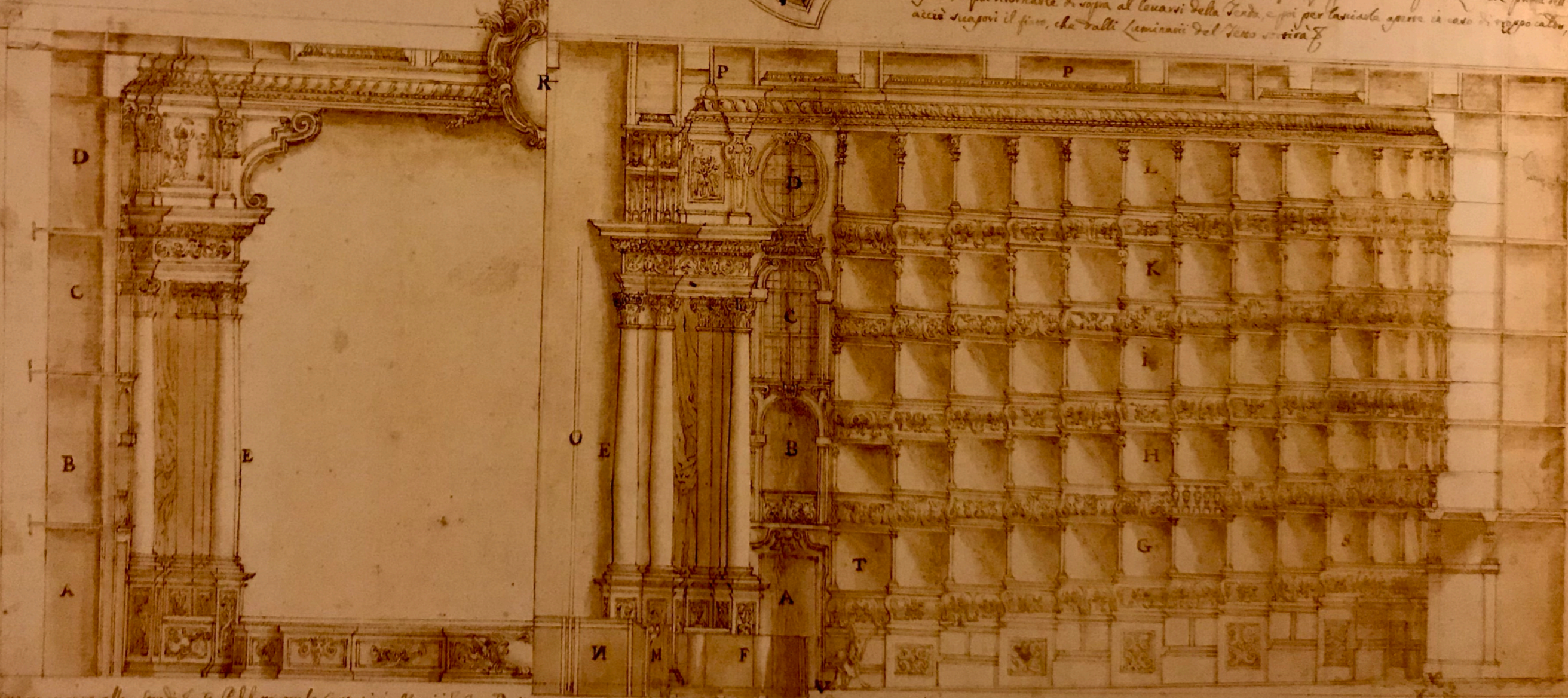
Fig. 5.2. Floor plan for scena per angolo, Teatro Filarmonico of the Accademia Filarmonica of Verona, Italy. Auditorium floor plan and main entrance elevation, 1715–1720. Wings near the front of the stage were situated parallel to the plaster line, but wings midstage and upstage were situated in various asymmetrical configurations.

Spazio di li Anzi nel Auditorio del Teatro di Verona et ha, f. 11

- Il Proscenio, ed ogni altra parte del Auditorio deve essere fatto di tavole sottili, e ben stagionate, e l'altra parte occulta deve essere di Tavole grosse, tanto da tutto l'Auditorio formi un pavimento che non suffisca, e come il Proscenio.
- R. Casella quale è disegnata in faccia senza scorcio, la quale poi deve essere praticata sotto la T. Dal piano Originale VX, il Parapeto T deve essere alto piedi. vi, ed ogni Balchotto deve essere in altezza orcia quanto ha il Balchotto S. ancora il suo Parapeto alto dalla linea Originale la VX Piedi nove.
- VX. Linea Originale del Diametro, qual si abba dal x a y Piedi: 68

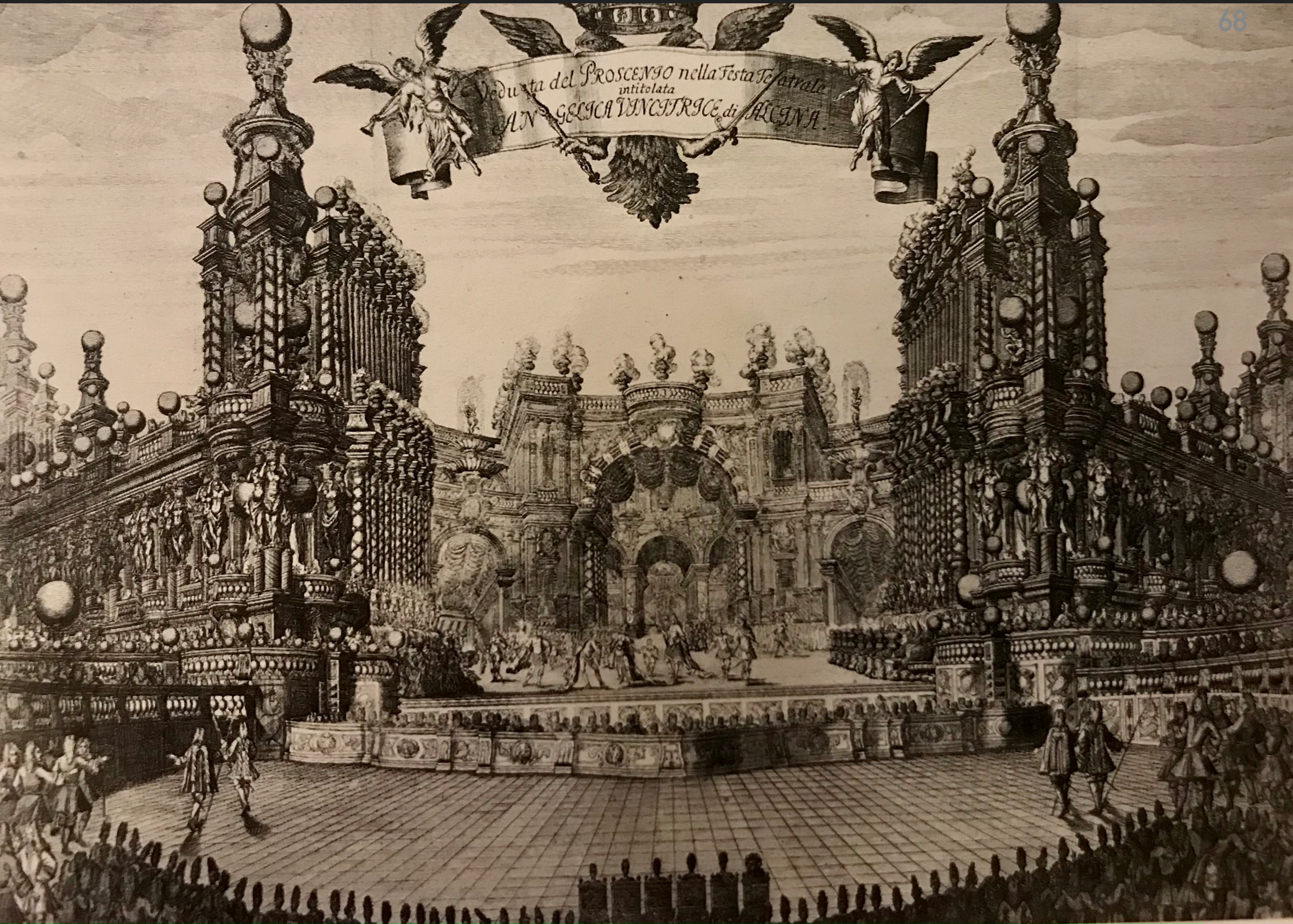

O. Quattro cassero le quali devono aprirsi e chiudersi; prima per farli scendere quattro lumiere prima dell'Opera, e poi ritornarle di sopra al levarsi della Tenda, e poi per lasciarla aperta in caso di troppo caldo, acciò scorga il fine, che dalli Lumierani del Teatro scenderà.

Lettera uanno alla strada. B. Colcheto per le Cantanti Musici. C. D. finestra per dar lume al Teatro in tempo di giorno. E. Balchotto, o scorcio, di Balchotto. F. Primo ordine di Balchotto. G. Secondo ordine di Balchotto. H. Terzo ordine di Balchotto. I. Quarto ordine di Balchotto. L. Quinto ordine di Balchotto. M. Vaso dove i fuori scendono, ed ascendono per far notte, e giorno. N. Principio del Balco, o scorcio. O. Solare mobile che non sempre nel suo parallelismo, e che si impadruca la luce del Proscenio, e soffrono, questi due essere fatto di tavole sottili di Abete nella parte da basso, attaccate al di sopra delle porte del Teatro, e sopra le porte di Tavole grosse ben stagionate, e che si muova come un'orologio, e che si muova con la forza di un'orologio, e che si muova con la forza di un'orologio. Scala di piedi cento di Verona.

FERDINANDO A GIUSEPPE BIBIENA - ALCINA, VIEDĚŇ, 1716

ALCINA

„Divadlo je také veľké, že je ťažké prenieť oko až na jeho koniec.... V prvom dejstve bol zobrazený palác, **honosne osvetlený a vyvýšený nad baňou zlata a drahých kameňov.**

Druhé dejstvo **odhalilo dva púštne ostrovy, oddelené kanálom** a obývané divokými netvormi. V diaľke bolo vidieť dlhý úsek mora s množstvom lodí a uprostred strmú skalu, z ktorej šlahali plamene.

Na konci deja **skala zmizla tak, že sa rozdelila na polovicu a zmenila sa na dve lode.** Medzi ostatnými loďami boli štyri obzvlášť nádherné a tie viezli rytierov a Ruggierových prívržencov. **V poslednom dejstve sa z púštnych ostrovov stali Ostrovy šťastia...**

Nakoniec sa objavil lietajúci stroj s tabuľou znázorňujúcou “Univerzálne šťastie” a nad ním rytieri a hrdinovia, ktorí sa zúčastnili na záverečnom balete.“

„V srpnu **1723** přijel císař Karel VI. do Prahy, aby se tu dal korunovat na českého krále. Návštěva byla spojena s řadou okázalých slavností, mezi nimiž zaujalo významné místo velkolepé představení opery „*Costanza e Fortezza*“, kterou k té příležitosti **složil rakouský skladatel Johann Joseph Fux** a pro jejíž **provedení vybudoval za Jelením příkopem v těsné blízkosti hradní jízдарny velké otevřené divadlo Giuseppe Galli-Bibiena**. Celá stavba zaujímala plochu přibližně **40×120 metrů**, celková **hloubka jeviště téměř 70 metrů**. Hledišti dal tvar rozlehlého, **na lyrovém půdorysu založeného amfiteátru (podobne ako v Teatre Filarmonice)**, korunovaného sloupovou galerií nad nejvyšší řadou. Parter zůstal převážně volný pro stojící diváky, císařský pár měl svá křesla pod baldachýnem na vyvýšeném pódiu.

Výprava využila prakticky neomezených podmínek na volném prostranství a zároveň podřídila svou techniku daným možnostem scény pod širým nebem. Zcela přirozeně odpadlo jinak hojně využívané provaziště. Konstrukce oblíbených létacích strojů byla vyloučena. Do děje zasahující božstva se vynořovala **z propadla v říčním toku**, znázorněném suchými prostředky, anebo se **objevovala v dekoraci vyjíždějící z hloubky scény** a rozevírající se do podoby jakéhosi trojdílného oltáře. Pozadí scény nebylo možno uzavřít klasickými zavěšenými prospekty, ale uplatnila se tu do hloubky členěná soustava rozměrných stojek, které bočním posunem buď zakryly předchozí scénérii anebo naopak otevřely nový pohled na předtím skrytě vyměněnou dekoraci. Také boční kulisy se měnily atypickým a odjinud neznámým způsobem, a to **postupným odklápěním na postranních závěsech jako listy v knize**. Štědrých prostorových možností se však využilo i pro půdorysnou dispozici scény a dimenzování jejích dekorací. Hrací plocha tu neměla charakteristický lichoběžníkový půdorys barokních scén, jímž se zesiloval hloubkový perspektivní efekt. Jeviště mělo protáhle obdélníkový půdorys. S jeho neměnnou šířkou se směrem do hloubky zjevně nezmenšovala ani výška kulisy, takže i velké sborové scény v pozadí se odehrávaly v dekoracích přirozené velikosti. Konečně i jevištní **„portál“ tvořily pouze dvě boční věže** pod bizarními báními, nesoucí otevřené lóže pro dva oddělené trubačské sbory.“

Teatro e Proscenio della festa Teatrale intitolata COSTANZA e FORTEZZA rappresentata nel Reale Castello di Praga L'anno MDCCXXIII.

Fig. 5.22. Filippo Juvarra's design for scene XVI, "Portico avanti al Tempio di Giove," in *Giunio Bruto*, 1711.

Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB) Collection of Manuscripts and Rare Books, Vienna.
E 22.608-B(C) (=Cod. 16692, fol. 150).

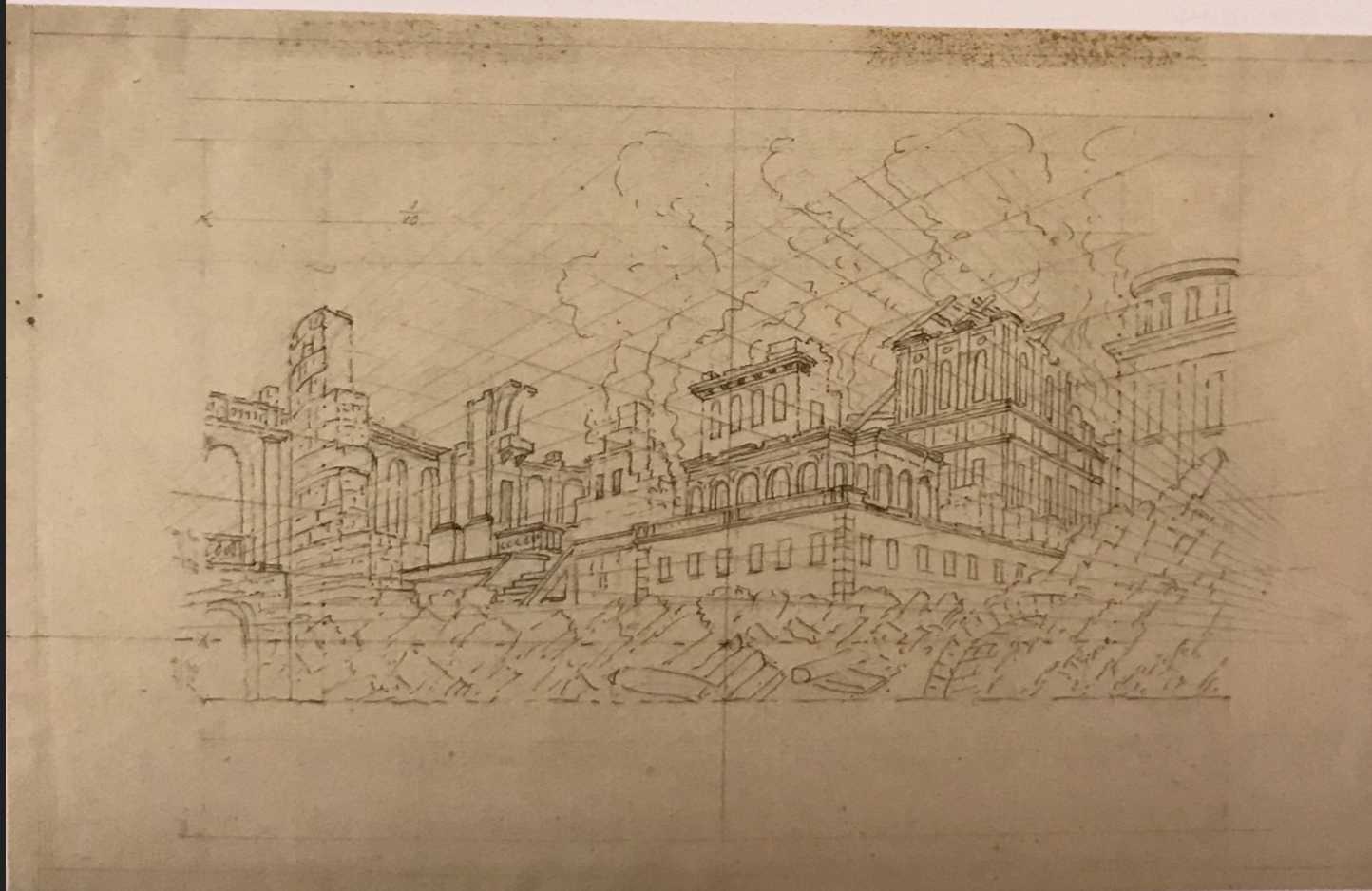

Fig. 5.23. Filippo Juvarra's design for scene III of *Giunio Bruto*, 1711.

Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB) Collection of Manuscripts and Rare Books, Vienna.
E 22.608-B(C) (=Cod. 16692, fol. 32).

JEAN-NICOLAS SERVANDONI, THESEUS, 1729

“Zdá sa, že perspektíva skutočne dodala chrámu Minervy mimoriadnu výšku, pretože napriek priestorovým obmedzeniam a bez toho, aby sa nejaký stroj ocitol mimo, sú kulisy vzadu na javisku oveľa vyššie ako vpredu, čo je efekt, ktorý v opere ešte nebol a ktorý vytvára obdivuhodnú ilúziu: za kupolou je totiž v pozadí vidieť dva architektonické rady, ktoré sú celé vysoké 10 metrov, čo sa oku zdá byť viac ako 20 metrov, zatiaľ čo doteraz žiadna kulisa nebola vzadu viac ako päť metrov. ... Chrám sa zdá byť ešte prekvapujúcejšie veľký v priestore, o ktorom každý vie, že je obmedzený.”

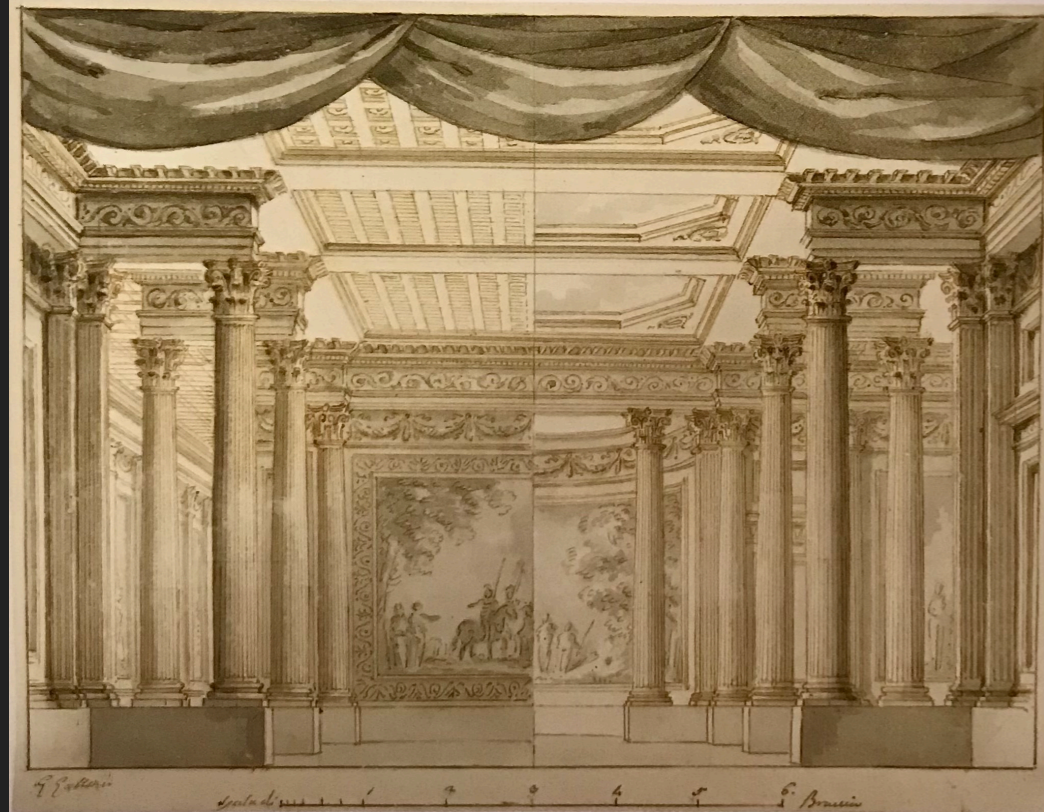
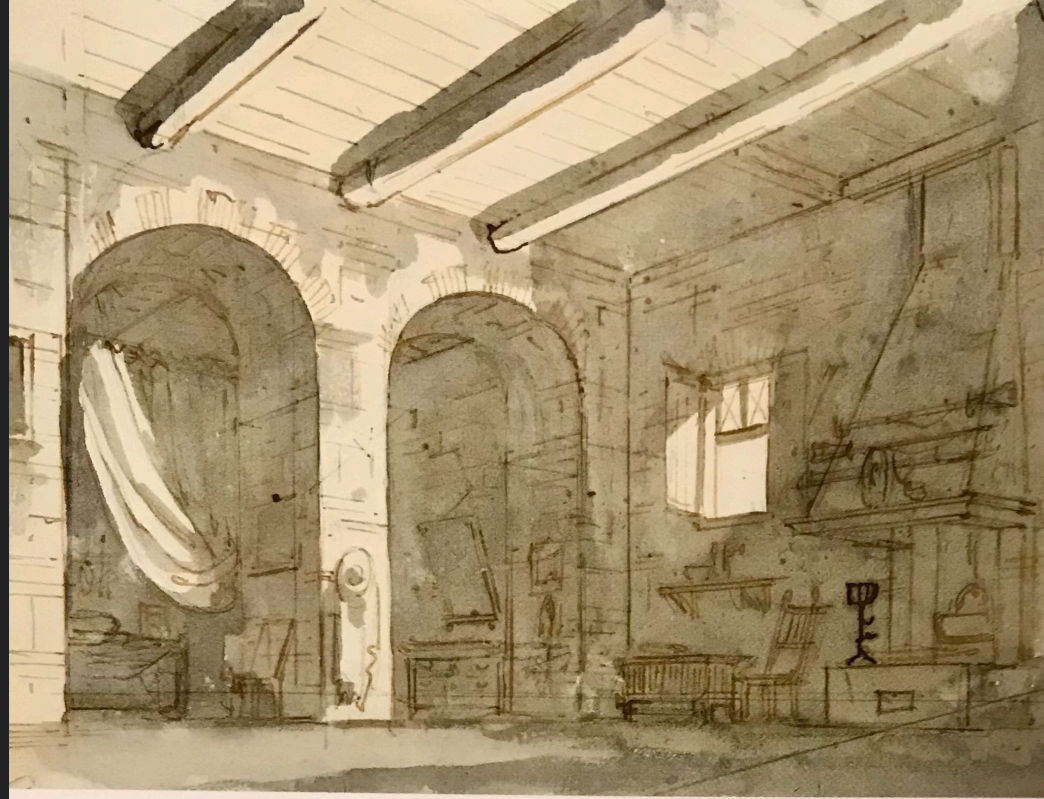

Fig. 5.37. Gaspare Galliari, *Camera Civile*. A typical example of creating a civilian, non-royal space.

School of Gaspare Galliari (Italy, late 1700s), *Design for an interior scene with fireplace and open window*. Ink and watercolor on paper, $6\frac{1}{2} \times 8\frac{3}{4}$ in., TL2004.58. In the collection of the McNay Art Museum, gift of the Tobin Endowment. Photograph: Michael Smith.

Fig. 5.38. Gaspare Galliari, *Grand Hall*. Note how the two halves of the rendering show different ideas.

Gaspare Galliari (Italian, 1761–1823), *Two designs for a grand hall for an unidentified production*, 1816. Ink and watercolor on paper, $12 \times 14\frac{1}{8}$ in., TL2004.63. In the collection of the McNay Art Museum, gift of the Tobin Endowment. Photograph: Michael Smith.

Fig. 5.34. Setting by Inigo Richards for the first scene of Isaac Bickerstaffe's comic opera *The Maid of the Mill*. Etching and engraving by William Woollett, 1768. To the left, a barn with two women standing by the entrance, one of them (Fanny) is mending a net; a mill in the center, from which a person looks out of the window, and a man heaves a sack over a gate; to the right, a house where a woman (Patty) sits reading in the upstairs window; Giles crosses the courtyard and gestures to the left.

Dimensions: $15 \times 18\frac{3}{8}$ in. Bibliographic reference: Fagan 60.VI. This print is after stage scenery designed by Richards. 1840,0808.170 PRN: PPA220386. Location: British XVIIIc Unmounted Imp © The Trustees of the British Museum.

Fig. 5.35. Sketch by Philippe-Jacques de Louthembourg for the battle scenes in Shakespeare's *Richard III*. Note that the tent at the left and the others in the background add depth to the stage.

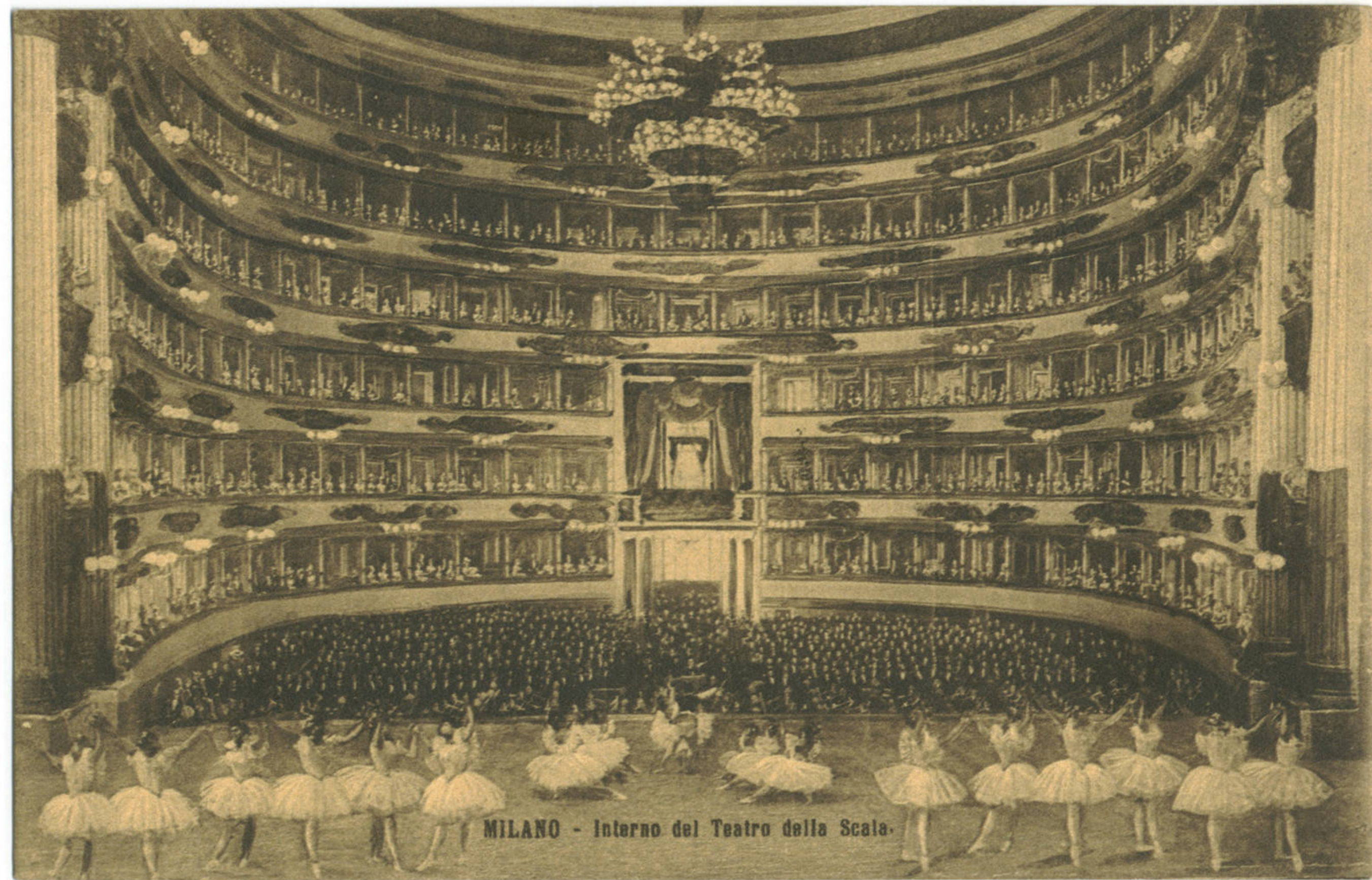
V&A Images / Victoria & Albert Museum.

DIVADLÁ PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ (DRUHÁ POLOVICA 18. ST.)

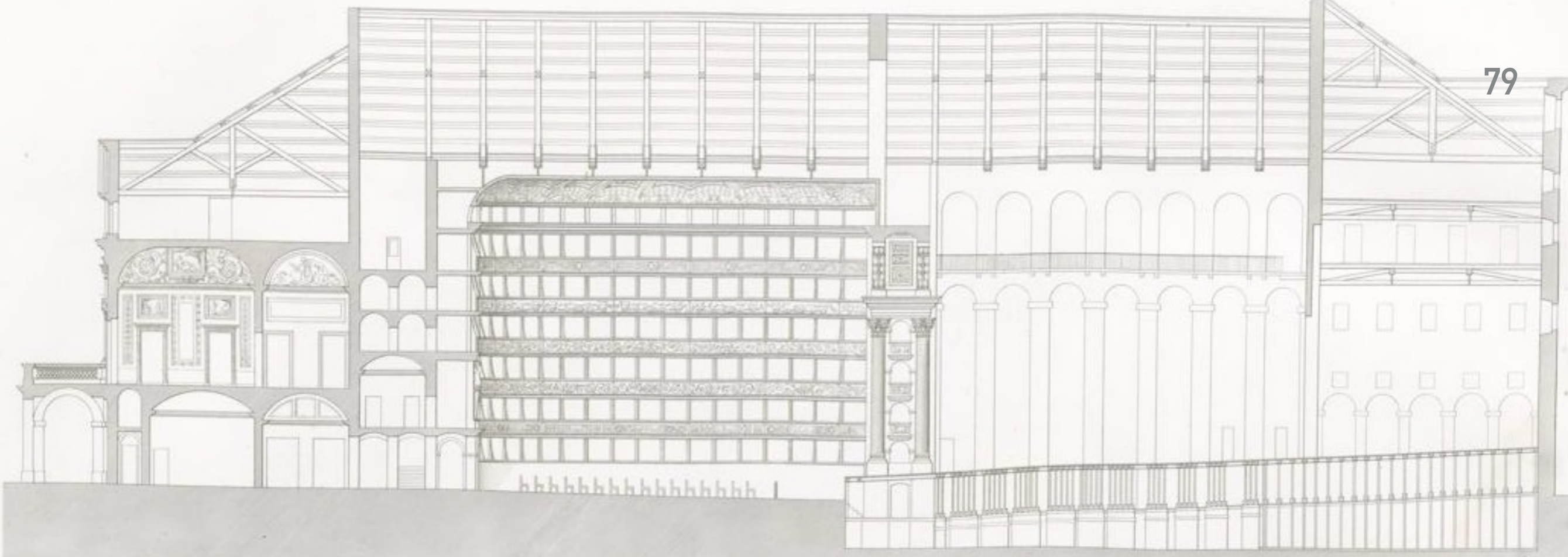
- ▶ Teatro Comunale, Boloňa, arch: Antonio Galli-Bibiena
- ▶ Grand Teatro la Fenice, Benátky, arch: Gianantonio Selva
- ▶ Teatro alla Scala, Miláno, arch: Giuseppe Piermarini
- ▶ Residenztheater, Mníchov, arch: Francois Cuvilliés
- ▶ Drottningholm Slottsteater, blízko Stockholmu, arch: Carl Fredrik Adelcrantz
- ▶ Opéra National de Bordeaux, arch: Victor Louis,

TEATRO ALLA SCALA, 1778

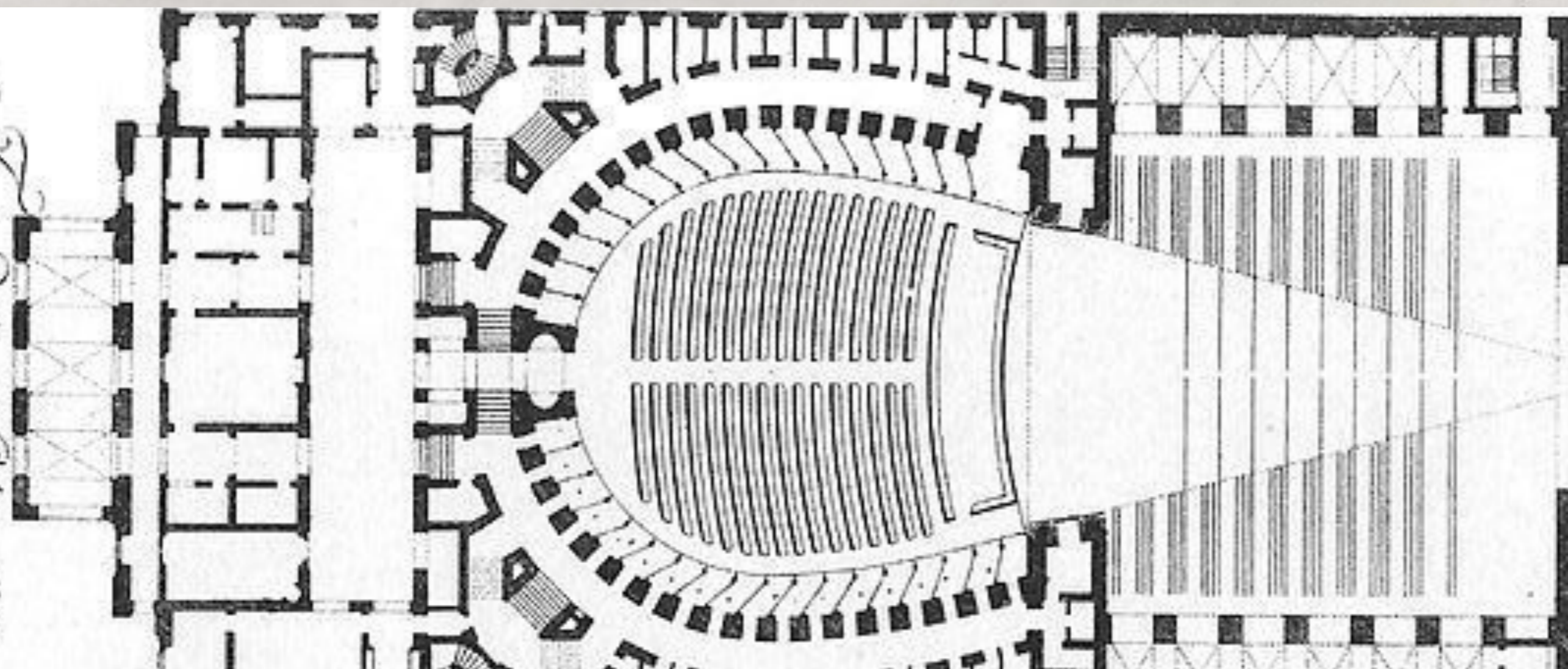

MILANO - Interno del Teatro della Scala.

Teatro Della Scala in Milano

Používanie gestikulácie, spolupráca s libretom

"Tvár, celé telo musí hovoriť, nielen ústa." "radosť, smútok, pochybnosti, uznanie, pokánie, umiernenosť! Všetky národy, celé ľudstvo rozumie ich reči" (Thomas Wilkes, 1759, Londýn)

Scénický dizajn a osvetlenie

Dizajn - realistickejší ale často obecný /palácová izba, mesto, záhrada, mausoleum, galéria/ - pozn.: opakované používanie = zníženie nákladov na dizajn.

Snahy o najvýraznejší scénický efekt (používanie scénických techno. - lietajúce stroje, propadlá, výbuchy, **snahy o optickú ilúziu**, využívanie 3D objektov /schody, plošiny/, **koniec prílišnej ozdobnosti scén.**

Až do konca 18. storočia sa na javisku naďalej používali **olejové lampy a sviečky**, ktoré dostatočne osvetľovali kulisy a kostýmy. Pozn: *intenzita svetla v porovnaní s dnešným osvetlením stále nízka.*

Pokusy o reguláciu intenzity a farby svetla boli stále strohé. Osvetlenie bolo zároveň naďalej nákladné. Z dochovaných dokumentov z 18. storočia vyplýva, že olej a sviečky patrili k najdrahším položkám v rozpočte každej produkcie.

SCÉNICKÁ TECHNIKA – ILÚZIA VODOPÁDU, 1776

49 Waterfall illusion; engraving, 1776 (detail). * An old theatrical device, the illusion of a waterfall was created by an endless loop of a painted canvas sheet rolling over two cylinders cranked by a stagehand hidden from view of the audience. FROM DENIS DIDEROT AND JEAN LE ROND D'ALEMBERT, *ENCYCLOPÉDIE; OU, DICTIONNAIRE RAISONNÉ DES SCIENCES, DES ARTS ET DES MÉTIERS* (LIVORNO [PARIS], 1776), VOL. 10, PLATE 19. COLLECTION OF THE AUTHOR.

nor those of the libr
 Concerning the
 costumes for *Die Za*
 tions of other opera
 ness of theatrical and
 and dependent on a

NEMECKO (DIVADLO AKO SYMBOL ŠTÁTU, ZAČ. 19. STOROČIA)

Schauspielhaus v Berlíne (1802), arch: Carl Langhans, kapacita 2000 miest, budova zničená požiarom v r. 1817, **postavená nanovo podľa projektu Karla Friedricha Schinkela,**

Nationaltheater v Mníchove (1818), arch: Karl von Fischer

Stadttheater v Hamburgu (1827), arch: Karl Friedrich Schinkel

Hoftheater v Drážd'anoch, arch: Gottfried Semper

Schauspielhaus v Berline (1802), arch: Carl Langhans, kapacita 2000 miest

Gendarmenmarkt with the newly-built Nationalthe... (1801)
by Anonym
Konzerthaus Berlin

Stage design for "Undine" by Karl Friedrich Sch... (1816)
by Karl Friedrich Schinkel
Konzerthaus Berlin

Kostýmy pre operu Undine (E. T. A. Hoffmann) z r. 1816

*Ritter Huldbrand von Ringstetten
in der Zauber-Oper Undine.*

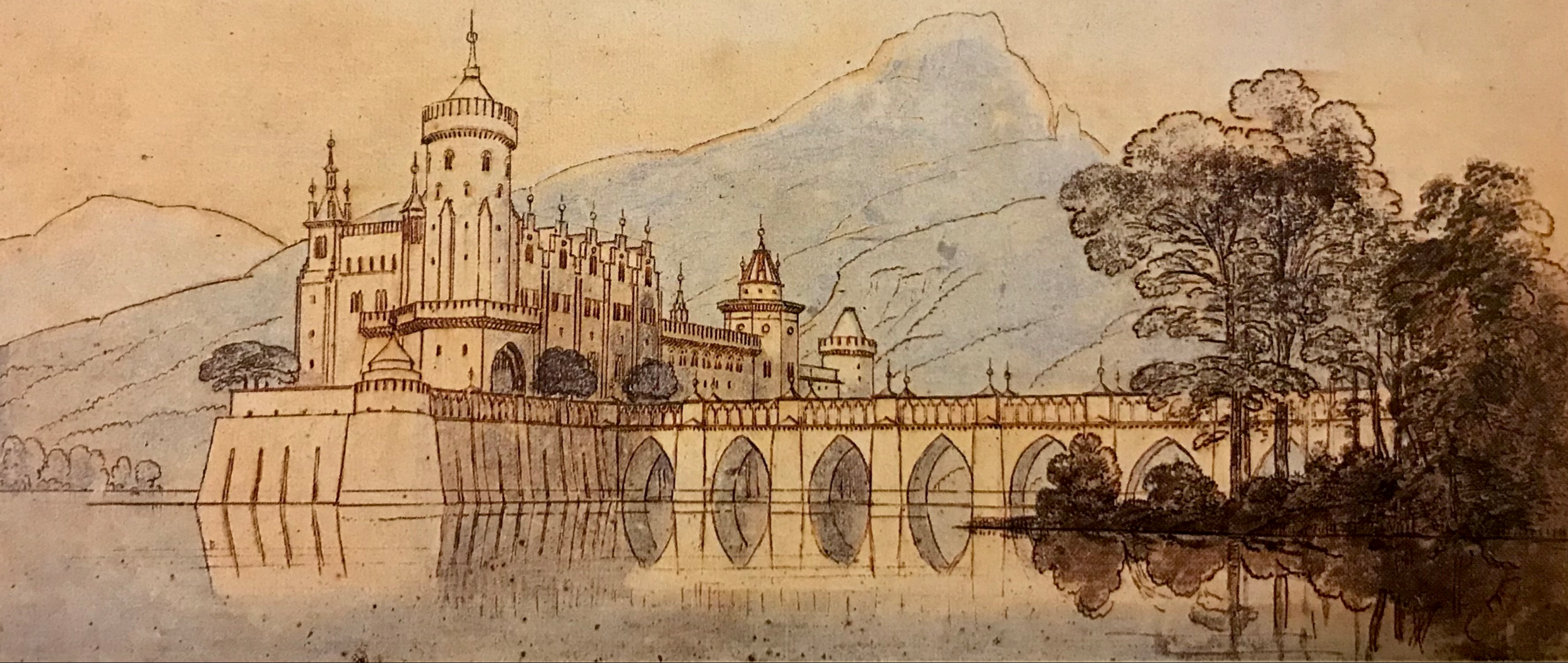
*Der Herzog
in der Zauber-Oper Undine.*

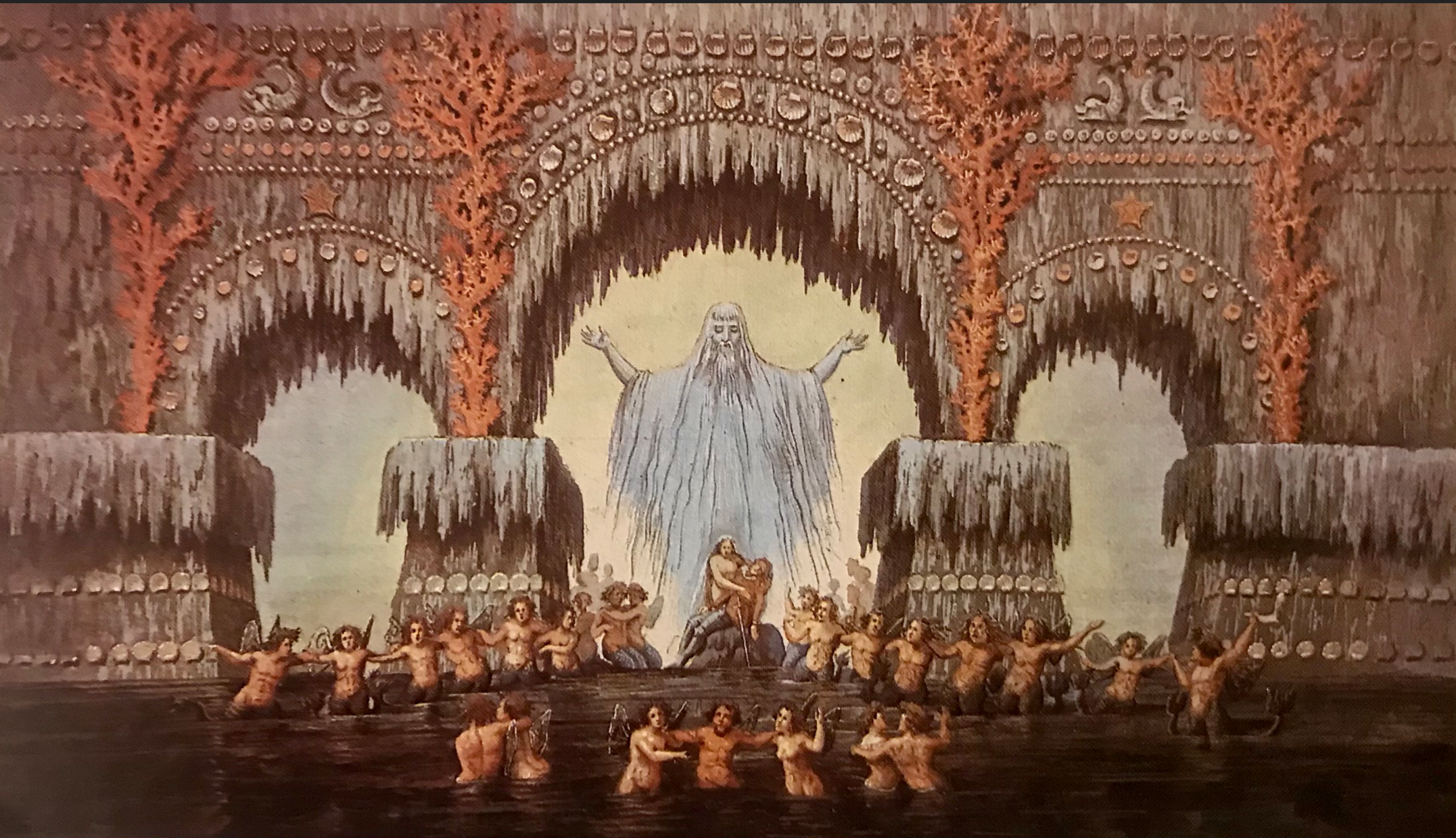

*Undine
in der Zauber-Oper gleiches Namens.*

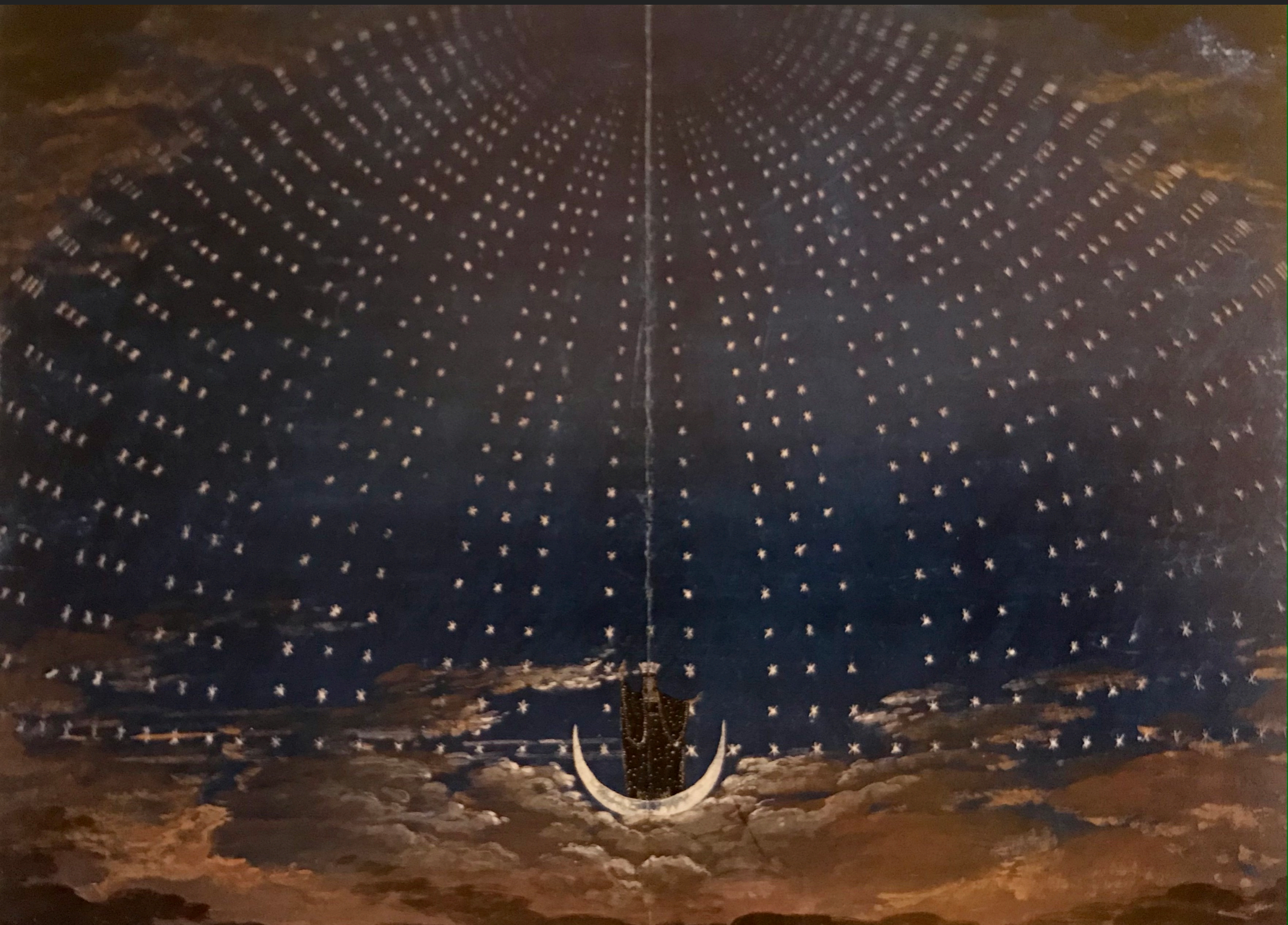

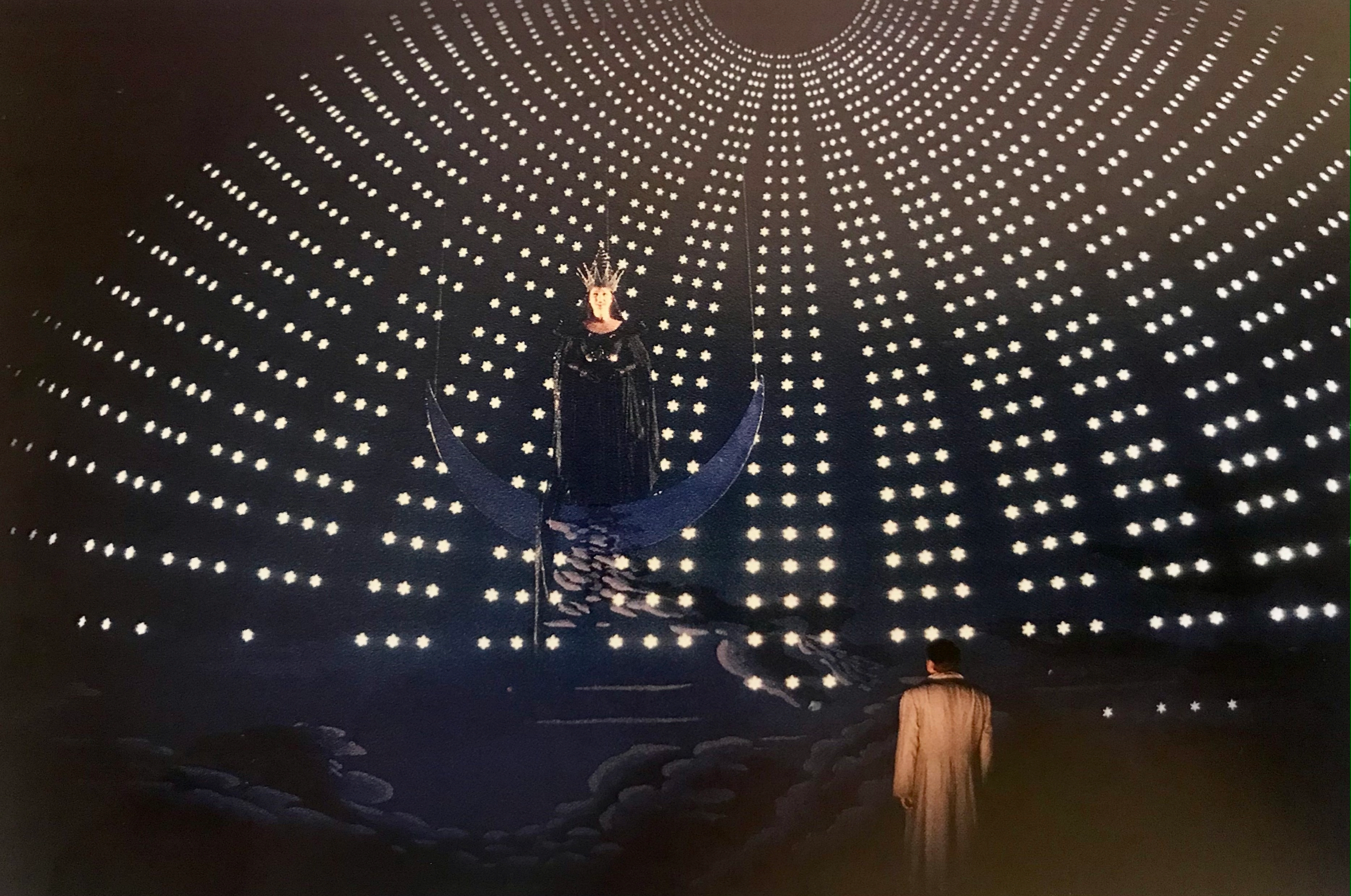

*Die Königin der Nacht
in der Oper: Die Zauberflöte*

Kostým pre Kráľovnu noci
pre operu Čarovná flauta
(W.A.Mozart) z r. 1815.

Návrh kostýmu - architekt
rekonštrukcie: Karl Friedrich
Schinkel

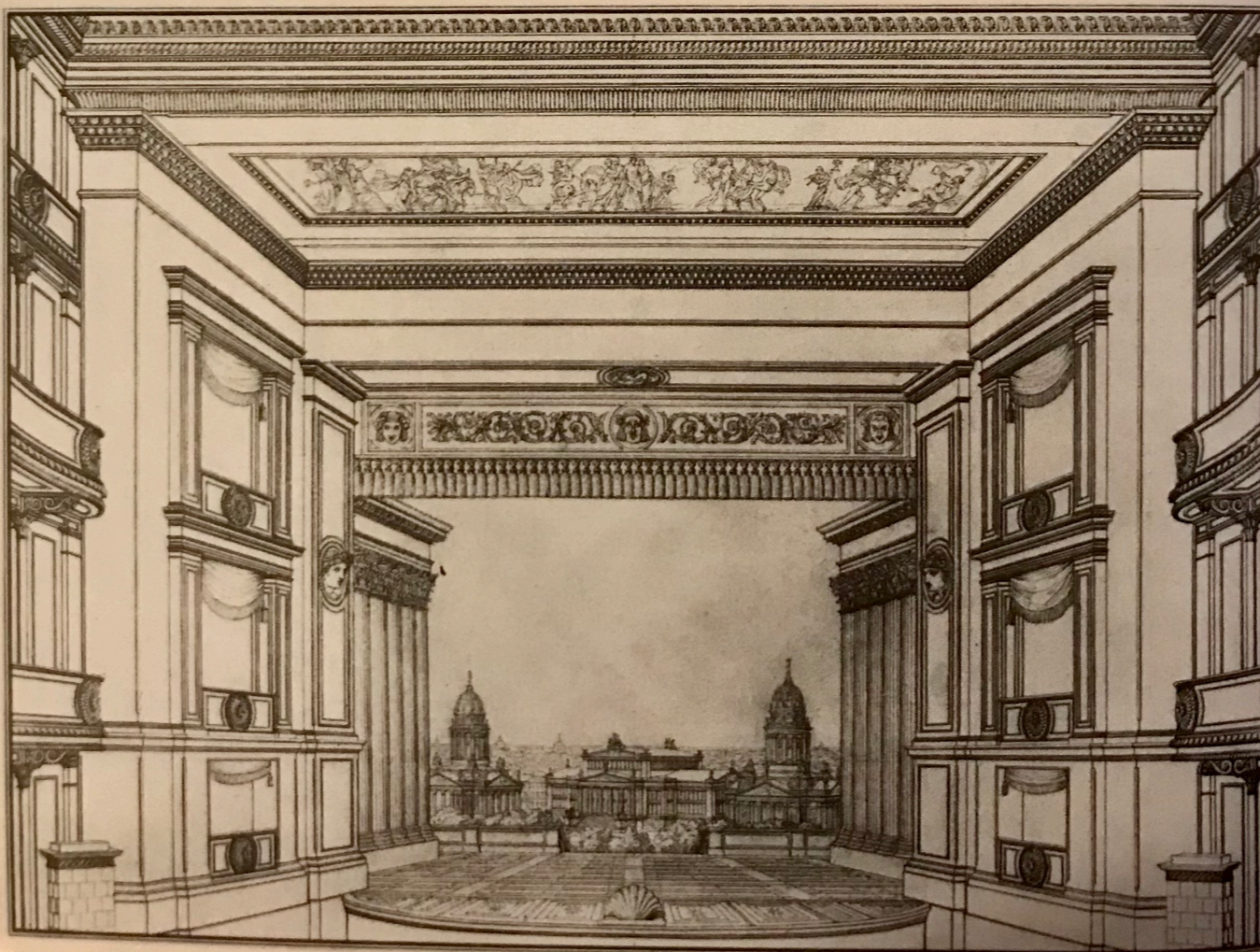
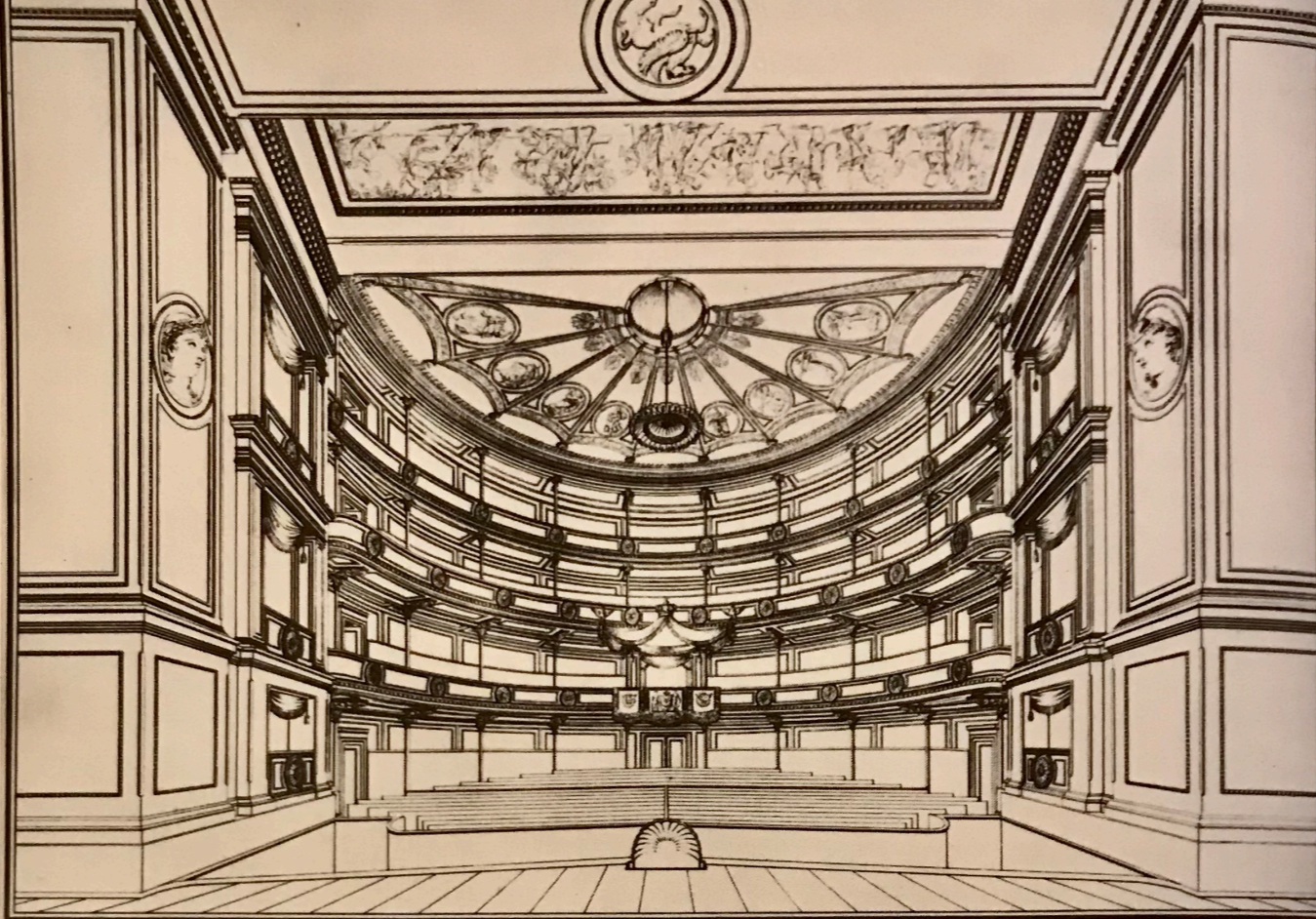

Operná produkcia Čarovnej flauty z r. 1994, novodobý pokus o repliku Schinkelovej flauty.

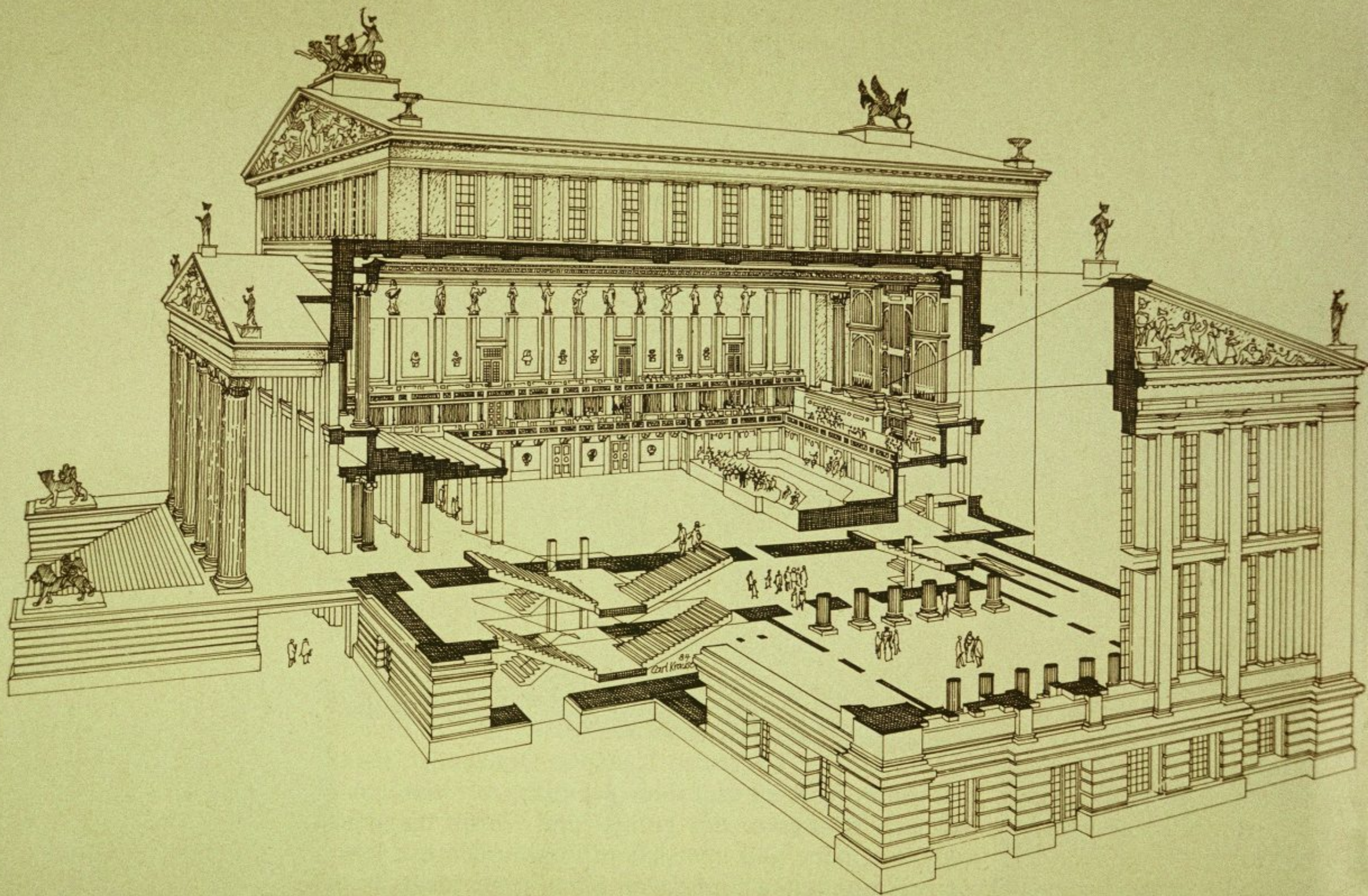
The Schauspielhaus (1825)
by Anonym
Konzerthaus Berlin

Dizajn k opere Čarostrelec od Carl Maria von Webera,
z r. 1822, Dejstvo 2, scéna 2 "Vlčia roklina"

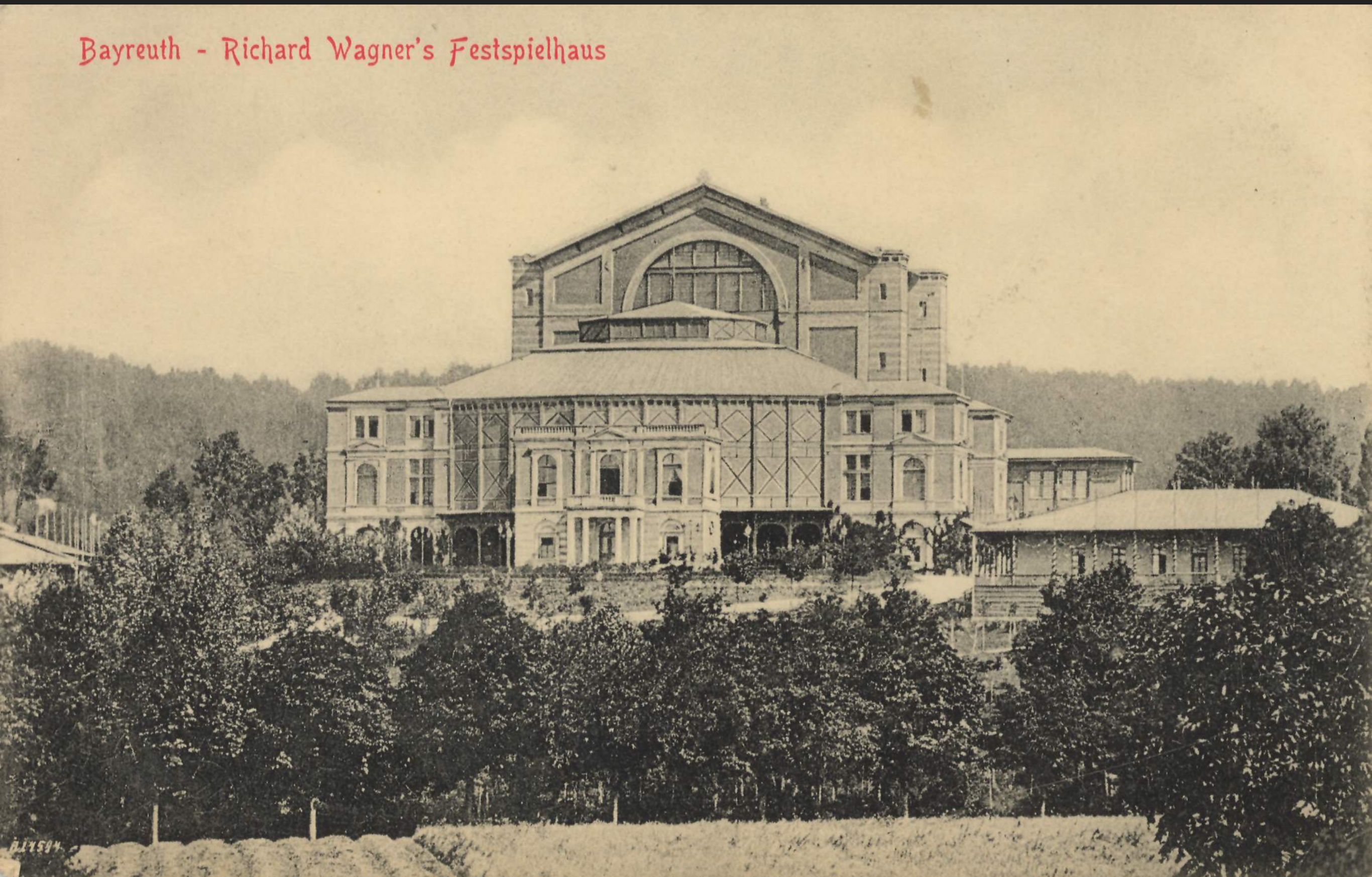

RICHARD WAGNER, GOTTFRIED SEMPER, OTTO BRÜCKWALD
FESTIVALOVÉ DIVADLO V BAYREUTHE

Bayreuth - Richard Wagner's Festspielhaus

11504

ARCHITEKT

GOTTFRIED SEMPER (1803 – 1879)

Dresden

Hoftheater - 1838-1841 (destroyed by fire in 1869)

Villa Rosa - 1839 (destroyed in the Second World War)

Semper Synagogue - 1839-1840 (destroyed on November 9, 1938 - Kristallnacht)

Oppenheim-Palace - 1845-1848

Semper Gallery (Dresden Gemäldegalerie)- 1847-1855

Neues Hoftheater (Semperoper) - 1871-1878

Zürich

City Hall - 1858 (only concept for competition; not built)

Polytechnical School, (ETH Zurich) - 1858-1864

Observatory - 1861-1864

Winterthur

City Hall - 1865-1869

Vienna

Municipal Theater (Burgtheater) - 1873 - 1888

Museum of Art History (Kunsthistorisches Museum) (1872-1881, finished 1889)

Natural History Museum (Naturhistorisches Museum) (1872-1881, finished 1891)

Bayreuth

Festspielhaus - 1872 - 1876 (projekt existuje už v r. 1867)

BURGTHEATER VIEDĚŇ (GOTTFRIED SEMPER, KARL HASENAUER) – OTVORENÉ V ROKU 1888.

OPERA V DRÁŽĎANOCH, GOTTFRIED SEMPER, OTVORENÉ V R. 1878

INTERIÉR – OPERA, DRAŽŽANY

CESTA K DIVADLU V BAYREUTHE

- ▶ 1867 prichádza R. Wagner s G. Semperom za Ľudovítom II. Bavorským a predstavujú **projekt operného divadla pre Mníchov**, projekt je zavrhnutý senátom.
- ▶ 1871 Wagner navštevuje operné divadlo v Bayreuthe, zvažovanie adaptácie divadla od G. Galli Bibieny pre Wagnerove potreby,
- ▶ **1871 pridelenie stavebného miesta blízko centra v Bayreuthe** (dohoda Feustel + Wagner),
- ▶ **miesto - projekt - architekt (?)**,
- ▶ projekt **Wilhelma Neumanna**,
- ▶ 1872 Wagner **oslovuje Karla Brandta** a ponúka mu prácu divadelného technika na projekte operného divadla.
- ▶ Brandt odporúča vtedy 31 ročného architekta Otta Brückwalda,
- ▶ Brückwald nadväzuje na projekt Sempera a Wilhelma (**autorstvo projektu wagnerovho divadla ???**)
- ▶ **výstavba divadla v Bayreuthe (1872 až 1876)**
- ▶ **financovanie** - cez nadácie, Wagnerove koncerty, Wagner z časti zaplatil divadlo sám s minimálnou podporou Ľudovíta II. Bavorského.
- ▶ **v r. 1876 otvorené Prsteňom, vyplatení G. Semper**

Wagner navrhol divadlo ako **úžitkovú budovu, ktorá bude určená výlučne iba na potreby festivalu, teda pre potreby Wagnerových oper. Wagner odmietal akékoľvek iné podujatia v divadle** - to zn. psychologicky rámcovoal divadlo výlučne pre divadelnú produkciu. **Herci sa v žiadnom prípade nesmeli dívať do hľadiska** - iba na seba, alebo do priestoru scény. Dívaním sa do publika narúšajú "magickú realitu sveta". **Orchester sa nesmel ladiť a bol v "jame"**. Z akéhokoľvek bodu hľadiska nemohol divák vidieť orchester. **Divák sa mal stať svedkom hry a hudba mala plniť mystický vstup do tohto sveta - sveta snového a ideálneho.** Divákovi zakázal potlesk pred operou a medzi jednotlivými výstupmi. Divadlo bez akýchkoľvek ornamentiky a nástenného zdobenía. Jednoduché tvary, materiály, ktoré by ničím nerušili diváka pri „dívaní sa“. **Zjednodušene: existuje iba divák a opera, ktorá ho skrz príbeh a hudbu (primárne hudbu) pohltí.**

Video: https://www.youtube.com/watch?v=bmHUpBYnwOA&ab_channel=MERIDA1TV

©EnricoNawrath2008

Obr. Pôvodná stolička z Bayreuthu

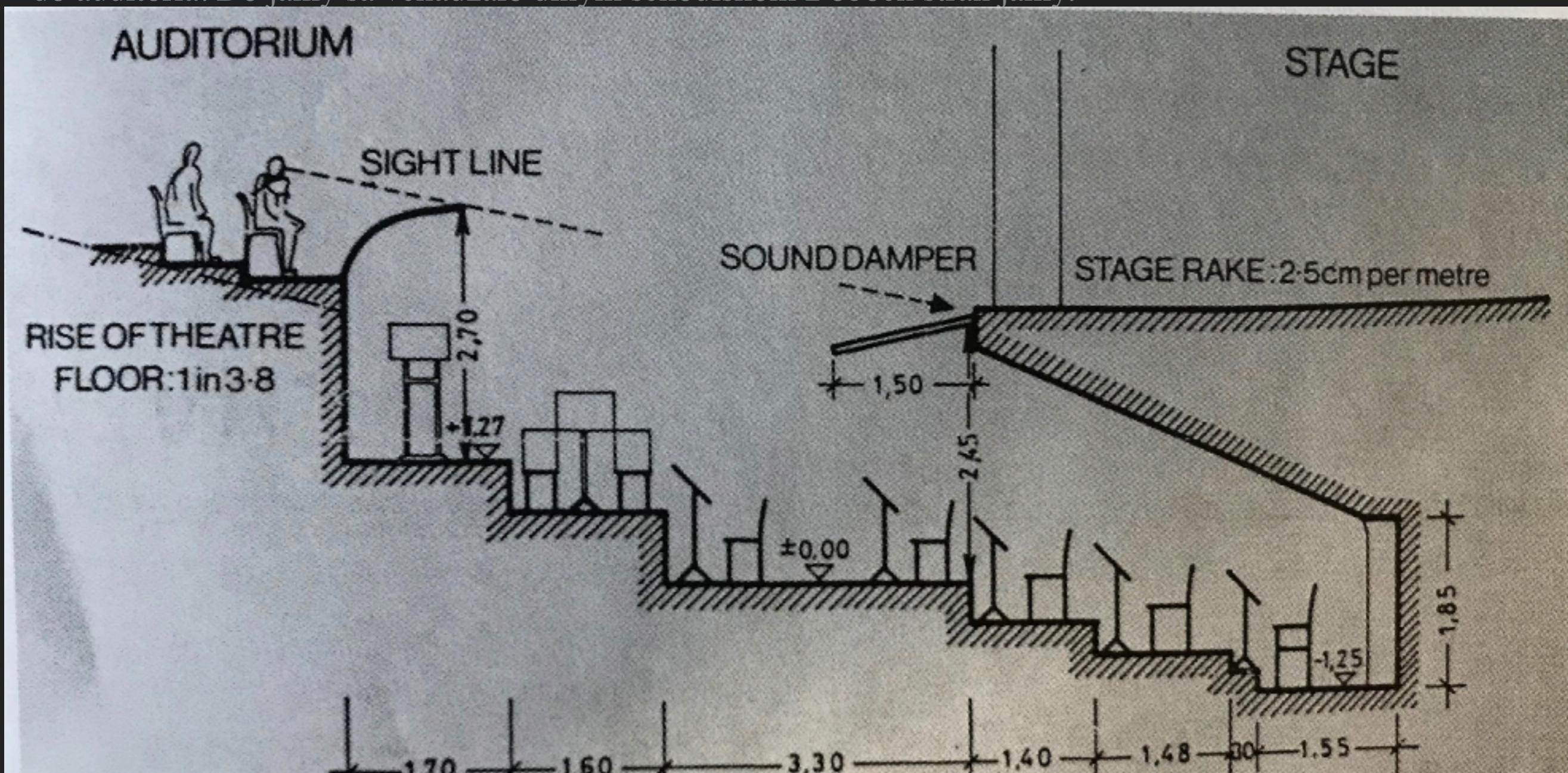

Bayreuth. Inneres des Festspielhauses.

JAMA

Wagner má prvenstvo v úplnom schovaní hudobníkov. Orchesterálna jama v Bayreuthe je konštruovaná pod úroveň javiska a postupne sa znižuje v 6 leveloch. Nad tretím levelom je daný tzv. sound damper, ktorý bol z akustických dôvodov nainštalovaný v r. 1882 pre operu Parsifal. "Sound dumper" (neof.: *zvuková clona*) mal za funkciu potlačiť hlasitosť hudobných nástrojov (bubny, trombóny) a pritom zvýrazniť farbu zvuku, vynikali vyššie tóniny. Hlboká jama dávala jednotlivým tónom ich vlastnú mystiku a pomáhalo spevákom predchádzať vyčerpaniu počas dlhých predstavení. U Wagnera išlo primárne o farbu tónu, sekundárne o zamedzenie "hlučnosti". Rovnako funkcia prúdenia zvuku - zvuk sa odráža od membrány (viečko) smerom k javisku a tóny sú následne smerované do vyšších polôh hľadiska - spájajú sa s hlasom zo scény a smerujú do auditória. Do jamy sa vchádzalo dlhým schodiskom z oboch strán jamy.

Dobový obrázok orchestrálnej jamy. Vidíme „sound damper“ a Siegfrieda Wagnera ako dirigenta.

(a) Bayreuth Festspielhaus, Bayreuth, Germany

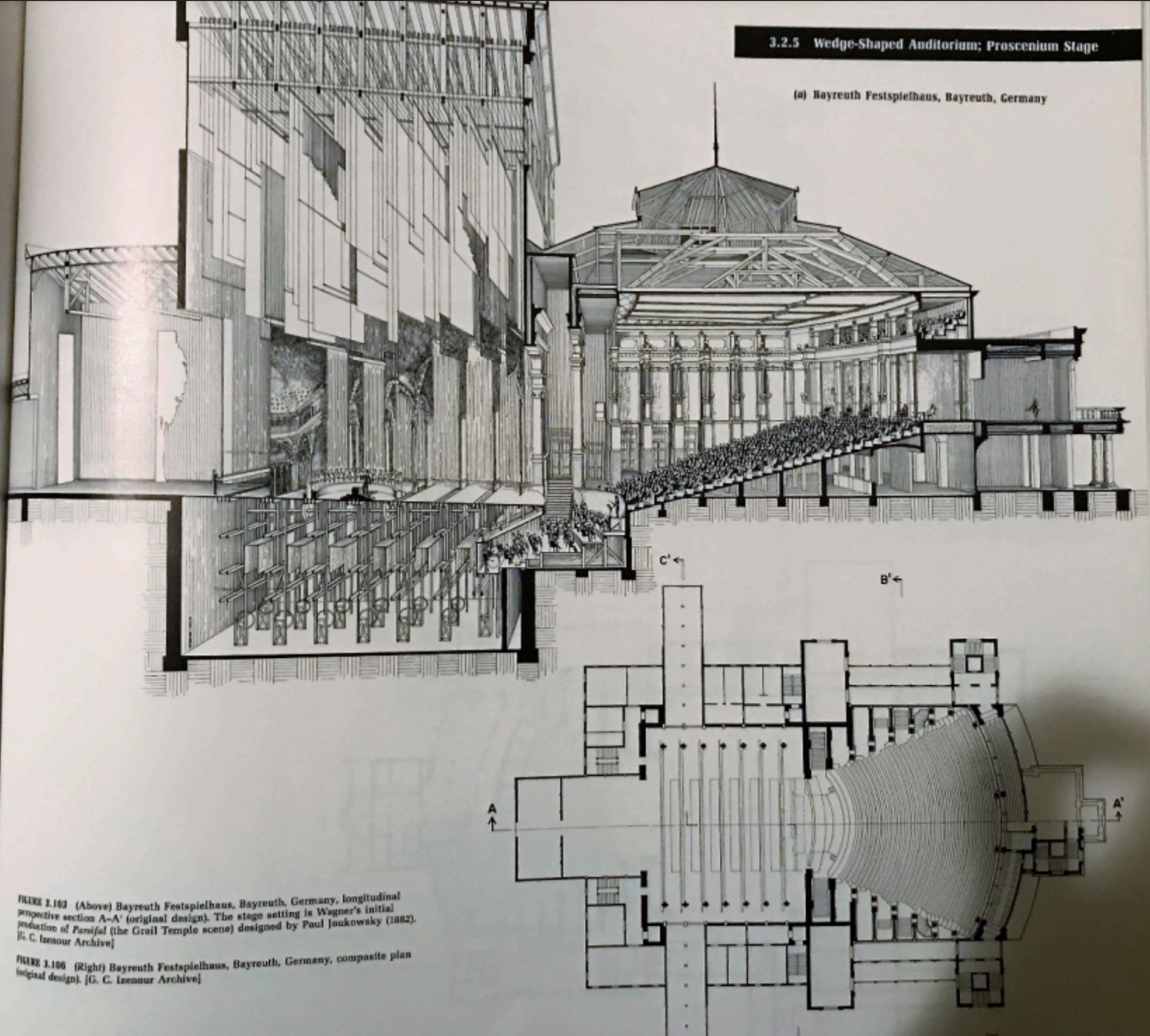
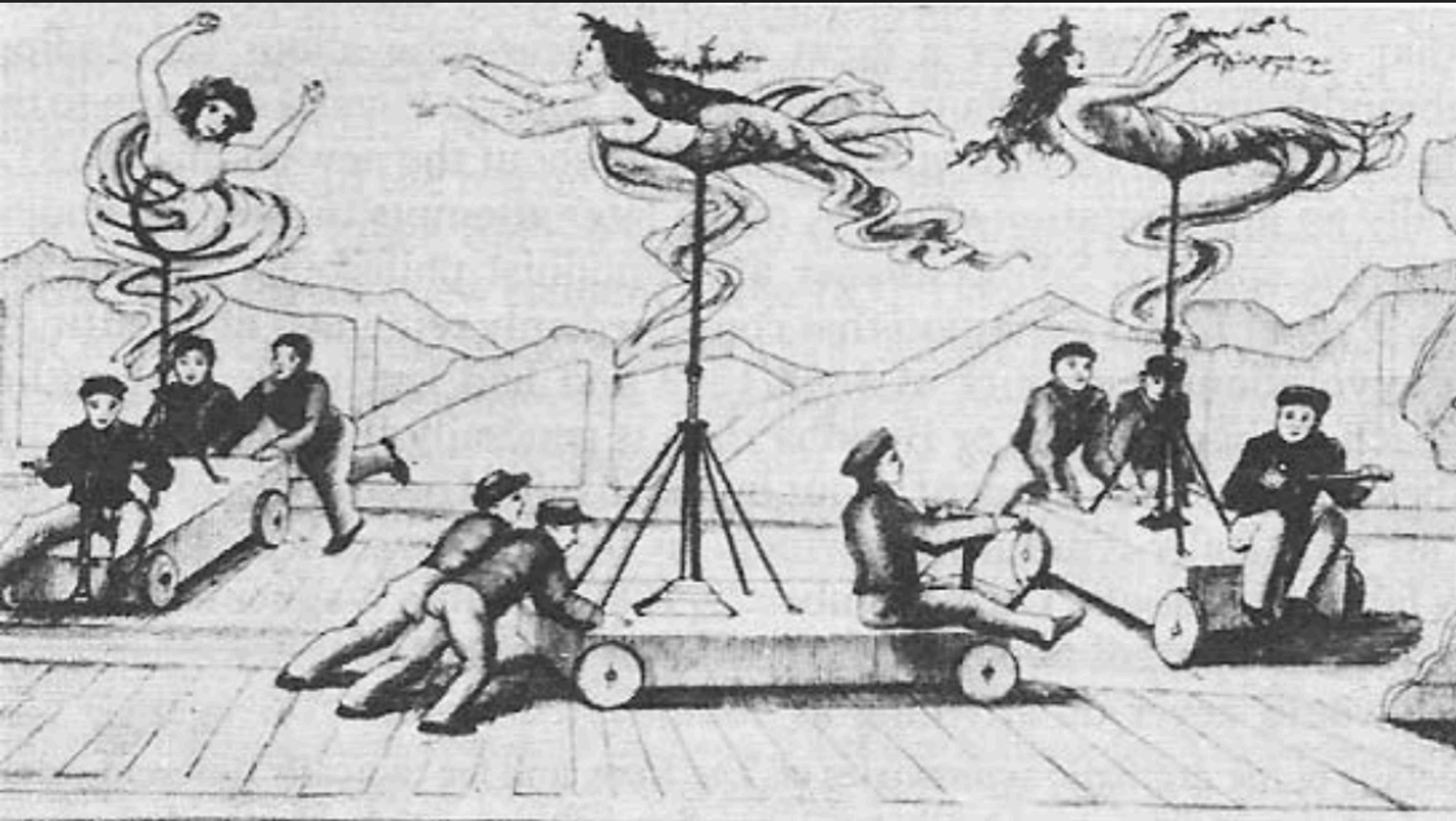

FIGURE 1.103 (Above) Bayreuth Festspielhaus, Bayreuth, Germany, longitudinal perspective section A-A' (original design). The stage setting is Wagner's initial production of *Parsifal* (the Grail Temple scene) designed by Paul Jankowsky (1882). [G. C. Izenour Archive]

FIGURE 1.106 (Right) Bayreuth Festspielhaus, Bayreuth, Germany, composite plan (original design). [G. C. Izenour Archive]

Obr. Lietajúce scény u Wagnera

REKONŠTRUKCIE

Po smrti Wagnera (1883) prechádzala zodpovednosť za divadelný chod do rúk jeho rodine. Kvôli vojnovým konfliktom sa v divadle nerobili veľké stavebné úpravy. Od 60. rokov 20. storočia prešla budova rozsiahlou rekonštrukciou. Budova musela spĺňať bezpečnostné podmienky. Drevená konštrukcia budovy bola nahradená oceľovou konštrukciou. Oceľovým skeletom bolo vybavené aj povrazisko, čo umožňuje povesenie ťažších rekvizít. Dnes je divadlo už plne poháňané hydraulicky.

Aktuálny stav divadelnej technológie demonštrujú nasledujúce videá:

[https://www.youtube.com/watch?time_continue=149&v=zhhqubUaZKU,](https://www.youtube.com/watch?time_continue=149&v=zhhqubUaZKU)

[https://www.youtube.com/watch?time_continue=4&v=O9AzVeVdHtM.](https://www.youtube.com/watch?time_continue=4&v=O9AzVeVdHtM)